T086 TKL 4 (17) Luận Kim Cang Tiên Q2

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 255

LUAÄN KIM CANG TIEÂN
QUYEÅN 2

- Baïch Theá Toân, Theá naøo laø Boà-taùt ñoái vôùi Ñaïi thöøa phaùt taâm Voâ thöôïng Boà-ñeà cho ñeán... caâu Töùc chaúng goïi laø Boà-taùt. - Ñoaïn thöù ba naøy cuûa kinh goïi laø phaàn Truï - cuõng goïi laø Ngaõ taâm. - Goïi laø Truï töùc nhaèm chæ roõ Boà-taùt ñaõ chöùng ñaïo nôi baäc Sô ñòa, hieän ñôøi thaáy ñöôïc lyù voâ ngaõ cuûa phaùp Chaân nhö, vónh vieãn ñoaïn tröø taäp khí töù truï vaø loaïi cuøng caùc thöù voâ minh thoâ thoaùt ra ngoaøi phaàn ñoaïn sinh töû cuûa hai möôi laêm thöù höõu, döùt ñöôïc naêm sôï sôï haõi. Baáy giôø ñaõ vöôït hôn haøng phaøm phu, vaøo ñòa vò Boà-taùt, soáng trong nhaø Phaät, chuûng taùnh toân quí, khoâng bò ai cheâ traùch gheùt boû, coù boán thaâm taâm ñaày ñuû-roäng lôùn... roát raùo laøm lôïi ích cho chuùng sinh, töùc coù theå quyeát ñònh an truï nôi Ñòa thöù nhöùt cuûa Boà-taùt. Noùi laø Truï töùc hieån truï ôû ñaïo “khoâng truï”. Theá naøo laø khoâng truï? Töùc quaùn xeùt caùc phaùp höõu vi bieát laø hö giaû, caét ñöùt heát nhaân sinh töû, neân khoâng truï ôû theá gian. Hieän thaáy ñöôïc Chôn nhö bình ñaúng, ñaït ñöôïc taâm ñaïi Töø bi, thaønh töïu nguyeän löïc, neân chaúng truï ôû Nieát-baøn. Laáy “khoâng truï” naøy laøm truï, cho neân goïi laø truï. Sôû dó coøn goïi laø Ngaõ taâm, laø chæ roõ baäc Boà-taùt Sô ñòa ñaõ chöùng ñöôïc Thaùnh quaû, hieän thaáy ñöôïc lyù Chôn nhö bình ñaúng. Do toû ngoä ñöôïc lyù aáy, neân bieát roõ ñuôïc heát thaûy phaùp thaân voâ vi, Chôn nhö Phaät taùnh hieän coù cuûa ta vaø heát thaûy phaùp thaân voâ vi, Chôn nhö Phaät taùnh hieän coù cuûa chuùng sinh ñeàu laø moät theå bình ñaúng khoâng hai, khoâng khaùc. Ñoái vôùi lyù naøy, khoâng coøn töï thaáy ta laø Boà-taùt, laø ngöôøi tu haønh coù phaùp thaân Chôn nhö, kia laø chuùng sinh khoâng tu haønh, khoâng coù phaùp thaân Chôn nhö, maø hieåu taát caû chuùng sinh chính laø thaân ta. Daãu phaøm Thaùnh coù khaùc nhau, nhöng Chôn nhö vaãn laø bình ñaúng. Cho neân cuõng ñöôïc goïi laø Ngaõ taâm (taâm ta). Theá naøo laø thaønh töïu moät theå taâm Bi? Töùc laø kia vaø ñaây khoâng hai, neân goïi laø Ngaõ taâm (taâm mình). Ñaây laø do ñaõ hieåu roõ caùi Ngaõ cuûa Chôn

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 256

nhö töi taïi chính laø taâm mình. Kinh Thaäp Ñòa noùi: Ñoái vôùi taát caû chuùng sinh neân phaùt khôûi taâm ta (ngaõ taâm). Vaên kinh "phaàn Truï" naøy sôû dó ñöôïc noái tieáp: laø do ñoaïn thöù hai tröôùc noùi roõ: Nhö Lai kheùo hoä nieäm hai haïng Boà-taùt ñòa tieàn giuùp cho hoï trí löïc khieán chöùng quaû Sô ñòa. Nhöng ôû treân ñaõ noùi Boà-taùt ñòa tieàn coù khaû naêng ñi vaøo Ñòa laø caùc haønh voâ laäu töông töi vaø chöa neâu ra haïnh chöùng ngoâi Ñòa. Theá neân phaàn thöù ba keá tieáp chính thöùc luaän veà haønh Voâ laäu cuûa Chôn nhö nôi Boà-taùt ñaõ chöùng baäc Sô ñòa trôû leân. Hoûi: Boà-taùt luùc ñoù ñaõ duøng nhöõng taâm naøo, quan saùt caûnh giôùi naøo, tu taäp haïnh gì chöùng ñaéc nhöõng phaùp naøo... maø ñöôïc truï vaøo Sô ñòa trong phaùp Ñaïi thöøa. Luùc an truï nhö theá coù caùc töôùng maïo gì? Ñeå chæ roõ Boà-taùt baáy giôø, traûi qua A taêng kyø kieáp, caùc haønh vieân maõn, goàm ñuû boán thöù taâm saâu xa, haønh saùu ñoä thaønh töïu, hieän thaáy Chaân nhö, chöùng phaùp voâ sanh phaùp nhaãn, vöôït qua haøng phaøm phu, böôùc vaøo quaû vò Boà-taùt, soáng taïi nhaø Phaät, coù töôùng maïo cuûa taâm haønh nhö vaäy, töùc ñöôïc truï ôû Sô ñòa goïi laø Boà-taùt ñaïi löïc. Theá neân phaàn tieáp theo bieän minh veà ñoaïn thöù ba laø phaàn Truï. Ñoaïn kinh naøy Toân giaû Tu Boà-ñeà neâu hoûi coù hai thöù chung vaø rieâng. Hoûi, trong phaùp Ñaïi thöøa, Boà-taùt phaùt taâm Voâ thöôïng Boà-ñeà nhö theá naøo laø caâu hoûi chung. Noùi roäng veà Ñaïi thöøa coù hai thöù: 1. Ñaïi thöøa thuoäc veà nhaân töùc laø möôøi Ñòa, saùu Ba-la-maät, cuûa möôøi Ñòa, noùi roõ Boà-taùt trong möôøi Ñòa nöông theo saùu phaùp Ba-la-maät höôùng ñeán quaû vò cuoái cuøng, neân goïi laø Ñaïi thöøa coøn trong nhaân. 2. Ñaïi thöøa thuoäc quaû ñaàu, töùc laø phaùp thaân voâ vi laø quaû vò Phaät. Nay noùi ôû trong Ñaïi thöøa, ñoù laø Ñaïi thöøa coøn trong nhaân ñòa tu haønh, cuõng coù nghóa laø lieân thoâng nhaân quaû. Nghóa cuûa Ñaïi thöøa thì voâ löôïng, nhöng toùm löôïc coù boán: 1. Theå lôùn laø noùi roõ theå cuûa Ñaïi thöøa bao haøm muoân ñöùc, saûn sinh ra nhôn quaû cuûa naêm thöøa, neân goïi laø Theå lôùn. 2. Sôû thöøa cuûa baäc Ñaïi nhaân (coâng cuï vaän haønh cuûa baäc Ñaïi nhaân), laø noùi phaùp cuûa Boà-taùt, Ñaïi vaän haønh töø ñòa vò naøy tieán ñeán quaû vò Phaät. 3. Sôû chöùng cuûa baäc Ñaïi nhaân, laø noùi roõ, chæ coù chö Phaät, Nhö Lai môùi laõnh hoäi taän cuøng phaùp naøy. 4. Luoân thaønh töïu ñaïi nghóa, laø noùi chö Phaät ñaõ chöùng ñöôïc quaû thöôøng haèng laïi coù khaû naêng hoùa ñoä, taïo lôïi ích cho voâ soá chuùng sinh, coù aân nghóa raát lôùn ñoái vôùi hoï. Cho neân goïi laø ñaïi nghóa. Ñuû boán yù nghóa aáy neân goïi laø Ñaïi thöøa.

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 257

"Phaùt taâm caàu ñaït ñaïo quaû "Voâ thöôïng" Boà-ñeà: Boà-ñeà cuõng coù hai thöù: 1. Nhôn Boà-ñeà, laø möôøi Ñòa, muoân haïnh tu haønh. 2. Quaû Boà-ñeà, phaùp thaân voâ vi. Thoâng hai thöù nhôn quaû naày laø ñaït Voâ thöôïng Boà-ñeà. Nay noùi taâm Boà-ñeà töùc laø ôû baäc Sô ñòa, haønh traûi qua A taêng kyø kieáp ñaõ vieân maõn hieän ñôøi thaáy ñöôïc Chôn nhö, chöùng ñöôïc voâ sinh phaùp voâ sinh nhaãn, ñem taâm Boà-ñeà naày, tuøy töøng phaàn maø chöùng ñöôïc phaùp thaân voâ vi, töùc laø quaû vò Boà-ñeà. "Phaùt" cuõng goïi laø sinh ra, taïo neân, chöùng ñaéc.... "A" laø (voâ) khoâng, "Naäu ña la" laø voâ thöôïng A-naäu-ña- la goïi laø voâ thöôïng cuõng goïi laø

toái thaéng, toái thöôïng. “Tam” laø chaùnh “ Mieäu” laø bieát khaép), chaùnh laø trí Chôn nhö, laø Nhaát thieát trí. “Bieán tri” laø Nhaát thieát chuûng trí. Chöõ “Tam” sau cuõng laø chaùnh, “Boà-ñeà” laø Ñaïo. Ñoù laø quaû ñöùng ñaàu voâ thöôïng, toái thaéng chaùnh bieán tri cuûa Nhö Lai. Quaû naøy lìa boû hai bieân ñoaïn vaø thöôøng bieát roõ chaùnh lyù trung ñaïo. Baäc Boà-taùt Sô ñòa chöùng ñaït ñaïo naøy, neân noùi laø phaùt taâm Voâ thöôïng Boà-ñeà. Cuõng coù choã giaûi thích: “Tam mieäu” laø chaùnh; chæ roõ ñaïo Thanh vaên laø khoâng chaùnh ñaïo Phaät vaø ñaïo Boà-taùt môùi laø chaùnh. Ñaây laø chæ roõ Boà-taùt vaø Thinh Vaên khaùc nhau. Chöõ “Tam” sau coù nghóa laø truøm khaép, chæ roõ baäc Duyeân giaùc quaùn caûnh, khôûi haïnh, khoâng theå truøm khaép, coøn chö Phaät vaø Boà-taùt coù khaû naêng quaùn saùt khaép heát vaïn caûnh, roäng tu muoân haïnh. Ñoù laø chæ roõ Boà-taùt vaø duyeân giaùc chaúng ñoàng. Neân truï theá naøo? v. v.. Ñaây laø ba caâu hoûi rieâng (cuï theå): 1. “Neân Truï nhö theá naøo”? Töùc ñaõ baét ñaàu cho Phaàn Truï trong kinh. 2. “Neân tu haønh nhö theá naøo”? 3. Neân haøng phuïc taâm mình nhö theá naøo? Hai caâu hoûi naày sinh khôûi ñaàu cho phaàn thöù tö ôû sau laø phaàn: “Nhö thaät tu haønh”. Sôû dó Nhö Lai khen Toân giaû Tu Boà-ñeà: laønh thay! Laønh thay! Laø vì trong ñoaïn thöù hai neâu treân duø Toân giaû Tu Boà-ñeà khen ngôïi Phaät laø hieám coù, Nhö Lai ñaõ kheùo hoä nieäm vaø phoù chuùc cho hai haïng Boà-taùt Ñòa tieàn caên thuaàn thuïc vaø chöa thuaàn thuïc, laïi neâu ra boán caâu hoûi chung vaø rieâng veà baäc Sô ñòa trôû leân, nhöng theo yù cuûa ñaïi chuùng thì Toân giaû Tu Boà-ñeà vaãn laø Thinh Vaên, vieäc ñaõ khen ngôïi Nhö Lai laø kheùo hoä nieäm, phoù chuùc hai haïng Boà-taùt vaø hoûi veà haïnh cuûa Boà-taùt Sô ñòa trôû leân, khoâng phaûi laø ñieàu maø Toân giaû Tu Boà-ñeà bieát ñöôïc ñaây laø caûnh giôùi cuûa chö Phaät, Boà-taùt. E ñieàu Toân giaû noùi ñoù chöa chaéc ñaõ ñuùng lyù vaø xöùng

hôïp yù Thaùnh nhôn, do ñoù maø coù yù thaéc maéc naày.- Nay nhaèm noùi roõ Toân giaû Tu Boà-ñeà ñöôïc Nhö Lai ngaàm gia hoä neân coù khaû naêng noùi hôïp chaùnh lyù, lôøi khen, lôøi hoûi cuûa Toân giaû ñeàu hôïp vôùi Thaùnh yù, chôn thaät khoâng hö doái, cuõng khoâng noùi sai laàm, thaønh thöû Nhö Lai môùi khen laø laønh thay!.- Ñaây laø Phaät ñaõ xua tan taâm nghi ngôø cuûa ñaïi chuùng luùc ñoù. “Phaät baûo Toân giaû Tu Boà-ñeà”: Boà-taùt neân sinh taâm nhö theá v.v.. trôû xuoáng, moät ñoaïn vaên kinh laø ñaùp caâu hoûi ñaàu neân truï nhö theá naøo? Phaàn ñaùp naøy ñaõ neâu roõ Boà-taùt vì ñaày ñuû boán thöù taâm saâu xa, neân truï ôû Sô ñòa. “Trong phaùp Ñaïi thöøa neân sinh taâm nhö theá...” laø baäc Boà-taùt Sô ñòa duyeân vôùi ba thöù chuùng sinh, chaéc chaén chöùng ñöôïc boán thöù taâm saâu xa. “Hieän coù heát thaûy chuùng sanh thuoäc veà chuùng sanh” v.v... caâu naøy theo luaän giaûi ñoù laø taâm roäng. Sôû dó goïi laø taâm Roäng, töùc noùi Boà-taùt Sô ñòa ngay ñaáy thaáy ñöôïc lyù bình ñaúng cuûa Phaät taùnh, ñöôïc moät Theå töø bi, neân thöôøng hoùa ñoä heát thaûy chuùng sinh, trong hö khoâng phaùp giôùi tình khoâng haïn cuoäc, neân goïi laø taâm Roäng. Nhöng taâm naøy, khi hoùa ñoä chuùng sinh coù hai lôùp vaên kinh chung vaø rieâng. Hieän coù “taát caû chuùng sinh”: Laø tröôùc noùi chung heát taát caû chuùng sinh trong phaùp giôùi hö khoâng. “Thuoäc veà chuùng

sanh" laø noùi chuùng sanh ñöôïc hoùa ñoä, chæ hoùa ñoä caùc loaøi chuùng sinh höõu taâm, chöù khoâng thaâu nhaän hoaù ñoä caùc vaät voâ tình (nhö caây coû ñaát ñaù...) Phaàn tieáp theo noùi cuï theå chuùng sanh thuoäc veà taâm Roäng laøm lôïi ích coù ba thöù khaùc nhau: 1. Töù sinh nhö hoùa sinh v.v.... Ñoù laø söï khaùc bieät choå nöông töïa ñeå sinh cuûa caùc loaøi). 2. Saùu loaïi nhö coù saéc khoâng saéc goïi laø söï khaùc nhau veà thoâ teá. 3. Caùc chuùng sanh thuoäc veà chuùng sanh hieän coù laø söï sai khaùc veà yù sinh thaân cuûa haøng Nhò thöøa, cuõng goïi laø söï sai khaùc cuûa kieâu maïn. Khaùc bieät thöù ba naøy laø neâu roõ rieâng veà haøng Nhò thöøa ñaõ ñaéc ñaïo ra khoûi ba coõi, khoâng lieân quan ñoä hai loaïi chuùng sinh neâu tröôùc, neân phaân bieät rieâng. Nhöng haøng Nhò thöøa coù hai loaïi: 1. Thanh vaên phaùt taâm Boà-ñeà, nhö trong kinh Phaùp Hoa, Toân giaû Xaù-lôïi-phaát ñöôïc thoï kyù thaønh Phaät. 2. Vaên tòch dieät, haïng naøy ñaõ ñoaïn döùt caùc hoaëc trong ba coõi, lìa khoûi caùc phaàn ñoaïn sinh töû, sinh yù töôûng laø ñaõ roát raùo, neân khôûi taâm kieâu maïn nhaäp ñònh tòch dieät, traûi qua ngaøn vaïn öùc kieáp, tuy ôû trong ñònh, nhöng chaúng traùnh ñöôïc caùc haønh khoå vi teá cuûa bieán dòch sinh töû.

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 259

Sau khi ñònh löïc ñaõ heát, xuaát ñònh ra ngoaøi, khoâng coøn choã ñeå nöông töïa, roài laïi phaûi tìm caùc thieän tri thöùc, phaùt taâm Boà-ñeà, caàu ñaïo voâ thöôïng. Ñoái vôùi caùc chuùng sinh kieâu maïn naøy, Boà-taùt cuõng khôûi loøng töø bi cöùu ñoä. Cho neân phaûi neâu ra. Cuõng ñöôïc goïi laø möôøi moät thöù chuùng sinh. Ñoù laø trong sanh y chæ coù boán, trong thoâ teá coù saùu, yù thaân sanh coù moät, laïi laø möôøi moät. "Ta ñeàu khieán vaøo Nieát-baøn Voâ dö maø dieät ñoä" theo Luaän giaûi laø "Taâm baäc nhaát". Tröôùc tuy noùi roäng ñoä taát caû chuùng sinh nhö caùc loaøi sinh do aåm thaáp v. v. nhöng chöa bieát khi hoùa ñoä thì seõ ban cho hoï nieàm vui naøo? Vì theá trong phaàn thöù hai tieáp noùi roõ chæ laáy quaû vò Phaät thöôøng truù nôi Nieát-baøn Voâ dö laø nieàm vui baäc nhaát ñeå ban cho caùc chuùmg sinh ñoù. Khoâng laáy quaû chöùng cuûa haøng Nhò thöøa laø Nieát-baøn "khoâi thaân" ñem cho hoï, huoáng laø caùc phöôùc laïc ôû coõi Trôøi, ngöôøi neân noùi laø "Taâm ñeä nhaát". ÔÛ ñaây noùi Voâ dö coù hai thöù: 1. Vónh vieãn döùt saïch hai chöôùng. 2. Muoân ñöùc vieân maõn. Ñuû caû hai nghóa naøy, goïi laø Voâ dö, chöù khoâng phaûi Tieåu thöøa thaân, trí ñoaïn taän goïi laø Voâ dö. "Nieát-baøn", Trung quoác dòch laø Tòch dieät (vaéng laëng). Caâu: "Dieät ñoä cho voâ löôïng voâ bieân chuùng sinh nhö theá nhöng thaät khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä". Caâu naøy Luaän giaûi laø Taâm thöôøng. Thöôøng coù hai nghóa: 1. Y cöù phaùp thaân, Phaät taùnh an nhieân thöôøng truù, kia, ñaây ñeàu bình ñaúng, ñeå noùi laø thöôøng. phaùp thaân, Phaät taùnh duø ñaõ bình ñaúng, neáu ñoái vôùi ngöôøi tu haønh maø noùi thì moät phaùp thaân coù ñeán ba teân goïi: phaùp thaân bò che laáp, troïn khoâng thanh tònh, goïi laø chuùng sinh -Tu haønh, ñoaïn döùt caùc hoaëc, vöøa tònh vöøa baát tònh, goïi laø Boà-taùt. Möôøi ñòa tu haønh ñaõ ñuû, döùt saïch hoaëc, chöôùng, thanh tònh troïn veïn, goïi laø Phaät. Coøn neáu caên cöù vaøo Chôn nhö bình ñaúng coù phaùp thaân, kia ñaây ñeàu khoâng hai, neân goïi laø Taâm thöôøng

moät Theå. 2. Y cöù vaøo taâm töø bi moät theå (ñoàng theå töø bi) goïi laø taâm thöôøng. Chuùng sinh nhö chính thaân mình, yù nieäm ñoù luoân hieän tröôùc maét, taâm khoâng luùc naøo rôøi boû, neân goïi laø taâm thöôøng. Ñuû caû hai yù nghóa treân neân goïi laø taâm thöôøng. Döïa theo luaän naøy ñeå giaûi thích baøn luaän veà nghóa cuûa taâm Bi moät theå, Boà-taùt Sô ñòa chöùng ñaéc Nhaát töû ñòa. Noùi nhö vaäy, vaãn chöa troïn heát lyù. Sao bieát? Nhö coù ngöôøi nöõ, chæ coù moät ñöùa con (nhaát töû), yeâu quí voâ cuøng, thöôøng baûo: Ñaâu theå thöông thaân toâi, maø khoâng thöông con! Nghe

vaäy nhaø Vua lieàn sai ngöôøi ngöôøi ñoát löûa noùng aùp saùt vaøo ngöôøi nöõ aáy, noùng quaù chò naøy beøn ñaåy con ra ngaên löûa cöùu mình! Môùi bieát, noùi ñaéc Nhaát töû ñòa töùc laø noùi chöa troïn heát lyù, maø coá phaûi daãn caâu chuyeän kia laøm chöùng veà nghóa taâm Bi moät theå. Nhöng sôû dó chuùng sinh naøy phaûi che chôû cho thaân mình, laø vì voâ löôïng kieáp ñeán nay, ñaõ chaáp tröôùc vaøo hö voïng theo ngaõ kieán raát laâu ñôøi neân vaäy thoâi! Nhö trong kinh noùi: Coù keû taïo toäi nguõ nghòch, traûi qua naêm ñaïi kieáp bò ñoïa trong ñòa nguïc A tyø, ñeàn toäi gaàn xong, boãng coù ngöôøi ñeán baûo: Ngaøy mai seõ ñöôïc ra khoûi ñòa nguïc, nhöng khi ra roài thì thaân ngöôi phaûi bò ñoaïn dieät. Nghe vaäy, toäi nhaân lieàn ñaùp: Thaø toâi ôû maõi trong ñòa nguïc naøy bao nhieâu kieáp cuõng ñöôïc, chöù chaúng chòu ra khoûi ñaây maø bò ñoaïn dieät. AÁy laø vì chuùng sinh naøy, töø voâ thæ ñeán nay, luoân tham chaáp vaøo caùi ngaõ hö voïng aáy, neân luoân luyeán tieác veà thaân mình, chöù khoâng phaûi thaät coù ngaõ. Vò Boà-taùt kia cuõng theá, ñaõ töø moät ñaïi A Taêng kyø kieáp ñeán nay, reøn taäp taâm töø bi. Khi chöùng baäc Sô ñòa thì ñoái vôùi heát thaûy chuùng sinh, coù ñöôïc taâm moät theå thaønh töïu. Moät theå öùng hôïp saâu xa khoâng thaáy coù hai töôùng khaùc nhau, neân noùi laø Moät theå, laáy ñoù laøm taâm Thöôøng. Taâm Thöôøng cuõng ñöôïc goïi laø hai taâm: 1. Taâm ngaõ töï taïi cuûa Chôn nhö. 2. Thuoäc veà phaàn cuûa taâm bi moät theå. “Dieät ñoä cho voâ löôïng voâ bieân chuùng sinh nhö theá”: laø nhaéc laïi vieäc tröôùc Boà-taùt giaùo hoùa chuùng sinh khieán chöùng nhaäp Nieát-baøn. “Thaät söï khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä” laø chæ roõ Boà-taùt ñoä suoát voâ löôïng chuùng sinh, khieán chöùng nhaäp Nieát-baøn, nhöng ñoái vôùi lyù Chôn nhö bình ñaúng thì khoâng thaáy coù ta laø Boà-taùt coù Chôn nhö Phaät taùnh, cuõng khoâng thaáy kia laø chuùng sinh khaùc vôùi ta, khoâng coù Chôn nhö Phaät taùnh ñeå ñöôïc hoùa ñoä, vì trong lyù Chôn nhö bình ñaúng tuyeät nhieân chæ thaáy moät khoâng coù hai: ñaây kia. Neân noùi: “Thaät khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä”. - Hôn nöõa vì Boà-taùt ñoù ñaõ thaønh töïu taâm bi moät theå, moät theå saâu saéc töï nhieân, chaúng thaáy kia ñaây laø khaùc. Cho neân noùi: thaät khoâng coù moät chuùng sinh naøo ñöôïc ñoä caû. “Vì sao? Vì neáu Boà-taùt coù töôùng chuùng sinh töùc chaúng phaûi laø Boà- taùt”. Ñaây laø giaûi thích caâu tröôùc: “Thaät khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä”. Giaûi thích nhö theá naøo khi noùi Boà-taùt ñaõ roäng ñoä khaép chuùng sinh nôi phaùp giôùi khieán ñeàu chöùng nhaäp Nieát-baøn, nhöng laïi noùi: “Thaät khoâng coù chuùng sinh maø ñöôïc dieät ñoä caû. Taïi sao

vaäy? Neáu theá thì hai lôøi naøy laø traùi nhau? Nay xin bieän minh: Boà-taùt do chöùng ñöôïc Chôn nhö

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 261

bình ñaúng aáy vaø thaønh töïu ñöôïc taâm bi moät theå, tuyeät nhieân khoâng coù taâm phaân bieät, khoâng coøn thaáy kia laø chuùng sinh, ta laø Boà-taùt ñeå khôûi taâm hoùa ñoä khieán hoï ñöôïc giaûi thoaùt, neân noùi: “Thaät khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä”, töùc cuõng khoâng ôû trong choã voïng töôûng theo Theá ñeá vôùi neûo duyeân duïng ñeå noùi cuõng khoâng coù chuùng sinh naøo ñaùng ñöôïc ñoä caû. Do vaäy caû hai lôøi noùi aáy khoâng heà traùi nhau. “Neáu Boà-taùt coù yù nieäm chuùng sinh töùc chaúng phaûi laø Boà-taùt”: Ñaây laø chæ roõ: Neáu Boà-taùt khôûi taâm phaân bieät töùc laø lìa khoûi lyù Chôn nhö Phaät taùnh bình ñaúng, cho nhaát ñònh thaät coù chuùng sinh khaùc vôùi mình vaø ñaùng ñöôïc hoùa ñoä, do ñoù coù töôûng veà chuùng sinh, töùc chöa phaûi laø baäc Sô ñòa, chöa hieåu lyù Chôn nhö bình ñaúng, chöa phaûi laø Boà-taùt ñaït chôn ngaõ, thaønh thöû noùi “Töùc chaúng phaûi laø Boà-taùt”. Ñaây laø neâu khi coù töôùng chuùng sinh thì seõ sinh ra töôùng phaân bieät (kia-ñaây, ta-ngöôøi)... chaúng phaûi laø Boà-taùt. Neâu roõ khi ñaït “Ngaõ taâm khoâng coøn töôùng chuùng sinh”, ñaây laø laáy hình thöùc “phi töôùng” ñeå ñaùp. Laøm sao bieát ñöôïc?- Nhö trong kinh Thuû Laêng Nghieâm, Boà-taùt Kieân YÙ baïch Phaät: Boà-taùt truï ôû Ñòa naøo thì chöùng ñöôïc Tam muoäi Thuû Laêng Nghieâm? Phaät baûo Boà-taùt Kieân YÙ: Khoâng phaûi ôû Sô ñòa hay chín ñòa maø chöùng ñöôïc Tam muoäi aáy. Nhö vaäy, roát cuïc ôû ñòa naøo ñeå ñaït ñöôïc? Cho neân ñaùp: ÔÛ möôøi ñòa môùi ñaït ñöôïc. Laïi baûo: Neáu khoâng ñaït ñöôïc ñònh Thuû Laêng Nghieâm thì khoâng goïi laø Boà-taùt. Neáu vaäy thì töø chín ñòa trôû xuoáng haù coù theå cho toaøn boä khoâng phaûi laø Boà-taùt? Töùc ñaùp: Do naêng löïc töøng phaàn maø ñöôïc Tam Muoäi ñoù. Nhöng ôû ñaây noùi khoâng phaûi laø Boà-taùt ñeå chæ roõ töø chín ñòa trôû laïi tuy laø Boà-taùt, vaãn khoâng ñöôïc goïi laø Boà-taùt ñòa thöù möôøi ñaït ñöôïc ñaày ñuû Tam muoäi Thuû Laêng Nghieâm, nhöng vò ñoù khoâng phaûi laø khoâng ñaït ñöôïc töøng phaàn Tam Muoäi aáy. Trong Luaän Baûo Phaûng (?) noùi: Coù ngöôøi hoûi Boà-taùt Long Thoï: Böïc Boà-taùt töø ñòa naøo maø ñaït ñöôïc Tam muoäi Thuû Laêng Nghieâm? Ñaùp: ÔÛ baäc Sô ñòa cho ñeán ñòa thöù möôøi ñeàu ñaït ñöôïc- Laïi baûo: Boà-taùt naøo chaúng ñaït ñöôïc Tam muoäi naøy thì khoâng goïi laø Boà-taùt. Do ñoù, theo vaên ñaõ neâu maø suy nghieäm thì ñuû bieát: Töø chín ñòa trôû veà tröôùc cuõng ñaït ñöôïc töøng phaàn Tam muoäi aáy, nhöng tuøy theo trình ñoä chöùng ñaéc cao maø laøm roõ teân goïi, neân noùi: Ai khoâng ñaït ñöôïc Tam muoäi Thuû Laêng Nghieâm thì khoâng goïi laø Boà-taùt. Nhö trong kinh Nieát-baøn noùi: Boà-taùt möôøi ñòa maét thaáy Phaät taùnh, coøn ôû chín ñòa trôû xuoáng thì goïi laø nghe thaáy. Nhöng töø chín ñòa trôû xuoáng cuõng ñöôïc phaàn naøo coù ñöôïc maét thaáy, song do söï hieän baøy cao thaáp neân cho chín ñòa laø nghe thaáy chöù khoâng phaûi hoaøn toaøn laø khoâng

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 262

coù maét thaáy. Laøm sao bieát?- Xin ñaùp: Duy chæ coù moät ngöôøi nhö Ñöùc Phaät laø chính maét thaáy ñöôïc Phaät taùnh. Coøn töø Möôøi ñòa trôû xuoáng ñeàu goïi laø Nghe thaáy. Nhö vaäy suy nghieäm maø bieát: Coù theå noùi töø baäc Sô ñòa trôû leân laø maét thaáy Phaät taùnh, coøn haøng phaøm phu ñòa tieàn thì goïi laø Nghe thaáy. Ñaây ñeàu laø döïa theo nhaân gian trong lôøi noùi coù treân döôùi, laàn löôït so saùnh nhau maø coù hôn keùm, chöù khoâng phaûi noùi thaät laø vaäy. Nay caên cöù theo ñaïo xuaát theá gian noùi "Khoâng phaûi laø Boà-taùt" töùc khoâng phaûi laø Boà-taùt ôû baäc Sô ñòa hieåu roõ veà Chôn nhö bình ñaúng. "Vì sao khoâng phaûi"... "cho ñeán khoâng goïi laø Boà-taùt". Caâu naøy Luaän giaûi thích laø "Taâm chaúng ñieân ñaûo". "Vì sao" aáy laø neâu trong chuùng naày coù ngöôøi thaéc maéc: Khi ñaõ truï nôi baäc Sô ñòa, vì sao Boà-taùt coù (chaáp) Ngaõ taâm ñoái vôùi taát caû chuùng sinh? Ñaây noùi Ngaõ taâm laø theo yù nghóa gì? Nhö ngoaïi ñaïo, phaøm phu do nhaän thöùc ñieân ñaûo, ñoái vôùi thaân naêm aám cuûa chuùng sinh laø voâ ngaõ maø hoï coá chaáp cho laø Thaàn ngaõ, chöa bieát ñöôïc Ngaõ taâm cuûa Boà-taùt naøy laø theá naøo, khaùc vôùi ngoaïi ñaïo phaøm phu chaáp veà Thaàn ngaõ ra sao, do vaäy neân noùi: "Vì sao?". Ñeå tröø boû nghi vaán ñoù, Phaät saép ñaùp Boà-taùt khôûi Ngaõ taâm thì ñoù khoâng phaûi laø chaáp veà Thaàn ngaõ neân neâu caâu hoûi "Vì sao". Ñeå loaïi tröø nghi ngôø aáy, Phaät saép ñaùp: Boà-taùt khôûi Ngaõ taâm thì ñoù khoâng phaûi laø caùi ngaõ ñieân ñaûo do coá chaáp kia, vì theá neân noùi "khoâng phaûi laø" (Phi). Baøn roäng veà Ngaõ coù hai loaïi: 1. Laø Ngaõ töï taïi bình ñaúng moät theå cuûa Chôn nhö, Phaät taùnh nôi heát thaûy chuùng sinh. 2. Ñoái vôùi thaân naêm aám cuûa chuùng sinh lìa haún taâm ñieân ñaûo, coá chaáp veà Thaàn ngaõ kia. Hieåu ñöôïc Ngaõ töï taïi bình ñaúng cuûa Chôn nhö thì Boà-taùt lieàn an truï vaøo Sô ñòa. Cho neân caùi Ngaõ aáy khoâng phaûi laø Ngaõ ñieân ñaûo do coá chaáp kia; thích hôïp ñaùp thaúng cho caâu hoûi: "Vì sao coù töôùng chuùng sinh v...v thì chaúng goïi laø Boà-taùt." "Chöa hieåu bieát ñöôïc hai thöù voâ ngaõ bình ñaúng" töùc laø coù töôùng chuùng sinh v.v..., khoâng phaûi laø Boà-taùt. Hieåu roõ hai thöù voâ ngaõ bình ñaúng, khoâng coù töôùng chuùng sinh, thì goïi laø Boà-taùt. Töùc do chöa ñaït ñöôïc neân laø khoâng phaûi, coøn hieän baøy ñaït ñöôïc thì "phaûi". Ñaây laø chuyeån ñaùp. "Neáu Boà-taùt coù töôùng chuùng sinh"...ñeán..."töôùng Thoï giaû v...v": laø bieän minh veà Boà-taùt, neáu coøn coù caùc töôùng ngaõ, töôùng nhaân v.v... thì khoâng goïi laø Boà-taùt ñaït ñöôïc voâ ngaõ an truï nôi baäc Sô ñòa trôû leân, hieåu roõ veà Chôn nhö bình ñaúng. Luaän neâu: "Theá naøo laø Boà-taùt an truï trong Ñaïi thöøa? v.v.." Ñaây

laø Luaän chuû saép giaûi thích ñoaïn kinh ôû tröôùc, neâu lôøi luaän naøy ñeå baét ñaàu. "Truï trong Ñaïi thöøa" laø duøng nghóa ñaõ hoûi ñaùp trong kinh, vì ñoù laø moät ñoaïn kinh. Ngöôøi hoûi laø Toân giaû Tu Boà-ñeà, ngöôøi ñaùp laø Nhö Lai. Chæ roõ veà nghóa aáy laø laøm saùng toû kinh naøy trình baøy nghóa truï ñaày ñuû boán thöù thaâm taâm trong Ñaïi thöøa maõi maõi. Moät ñoaïn kinh chia laøm boán caâu nhöng luaän chæ duøng moät keä ñeå giaûi thích heát thaûy. Ñaàu tieân, noùi veà "Taâm roäng lôùn" (quaûng ñaïi), laø giaûi thích rieâng veà ba loaïi chuùng sinh nhö

noaõn sinh v..v chæ roõ Boà-taùt phaùt taâm giaùo hoùa taát caû moïi caûnh giôùi chuùng sinh nhö noaõn sinh v...v, vôùi caùc loaøi coù saéc, khoâng saéc v...v höõu tình khoâng haïn cuoäc, neân goïi laø “Taâm roäng lôùn”. Chöõ “Ñaïi” cuøng nghóa vôùi Roäng (cuõng nhö roäng) teân khaùc, nghóa laø moät, nhöng laøm thaønh keä neân phaûi cuøng neâu ra. Taâm baäc nhaát laø giaûi thích lôøi trong kinh: “Ta ñeàu khieán nhaäp vaøo Nieát-baøn Voâ dö maø dieät ñoä”, nhaèm noùi roõ Boà-taùt luoân ñem Nieát-baøn thöôøng truï vôùi söï an laïc toät cuøng ñeå hoùa ñoä chuùng sinh, khoâng duøng loaïi trung ñaïo maø haøng Thanh vaên, Duyeân giaùc chöùng ñaéc ñeå dieät ñoä chuùng sinh, huoáng chi laø nhöõng hoan laïc nôi coõi Ngöôøi, Trôøi, cho neân, goïi laø Taâm baäc nhaát. –“Taâm Thöôøng” laø giaûi thích phaàn tröôùc cuûa kinh. “Thaät khoâng coù chuùng sinh naøo ñöôïc dieät ñoä”. “Thöôøng”, coù hai thöù: 1. Noùi baäc Boà-taùt Sô ñòa hieåu roõ veà lyù Chôn nhö Phaät taùnh thöôøng truù. Ñaây laø nhöng thöôøng hieän Dieäu höõu laëng trong nhaát ñònh nhö theá suoát xöa nay, khoâng phaân chia phaøm Thaùnh, kia ñaây...khaùc nhau. Nôi lyù Chôn nhö moät Theå bình ñaúng aáy thì sao coøn thaáy coù caùc chuùng sinh khaùc vôùi thaân mình ñeå ñöôïc dieät ñoä? Cho neân noùi laø “taâm thöôøng”. 2. Neâu ra vì Boà-taùt hieåu roõ veà töø bi moät Theå bình ñaúng, neân thaáy caùc caên laønh maø mình tu taäp cuõng chính laø caên laønh cuûa chuùng sinh, giaùo hoùa chuùng sinh cuõng nhö giaùo hoùa chính mình, luoân luoân khoâng luùc naøo ngôi nghæ. Theá neân goïi laø taâm Thöôøng. “Taâm Chaúng ñieân ñaûo”: laø giaûi thích caâu kinh: “Neáu Boà-taùt khôûi töôùng chuùng sinh v...v thì khoâng goïi laø Boà-taùt laø chæ roõ: noùi Taâm ta thì khoâng phaûi laø taâm voïng chaáp Thaàn ngaõ ñieân ñaûo. “Lôïi ích thaâm taâm truï”: Ñaây laø chuyeån goïn nghóa, thaät ra caû boán taâm neâu treân ñeàu phaûi coù caâu “lôïi ích thaâm taâm truï” (Truï thaâm taâm naøy laøm lôïi ích chuùng sanh). Noùi “thaâm Taâm” töùc laø taâm duyeân nôi lyù Chôn nhö saâu xa phaùt khôûi boán taâm aáy goïi laø saâu (thaâm). Laïi nöõa, khôûi saâu veà taâm Bi, neân cuõng goïi laø saâu. Coøn “Truï” laø goàm ñuû boán taâm aáy thì chaéc chaén truï vaøo phaùp Ñaïi thöøa cuûa Sô ñòa nôi. “Coâng ñöùc vieân maõn cuûa thöøa naøy” laø chæ roõ Boà-taùt Sô ñòa ñaõ ñaït ñuû boán taâm neâu tröôùc ñaày ñuû

phaàn coâng ñöùc, ñaïi thöøa cuûa Sô ñòa traûi qua a taêng kyø kieáp, chöõ khoâng phaûi laø ñaõ ñaày ñuû roát raùo. “Keä naøy noùi leân nghóa gì?” Luaän chuû neâu keä giaûi thích nghóa xong, laïi duøng vaên xuoâi. Vì chöa giaûi thích neân tröôùc giaû ñaët ra caâu hoûi: YÙ cuûa keä giaûi thích ñaõ noùi leân nhöõng nghóa gì? Coù hoûi, neân ñaùp: “Neáu Boà-taùt coù boán thöù taâm saâu xa laøm lôïi ích, thì ñaây laø truï xöù Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt”. Vaãn chöa bieän minh heát, neân lôøi ñaùp sau ñaây coù hai yù: 1. Bieän roõ nhôø coù boán loaïi taâm saâu xa neân Boà-taùt ñoù môùi coù theå truï ôû baäc Sô ñòa Ñaïi thöøa. 2. Töø: “Nhöõng gì laø boán thöù taâm ...” trôû xuoáng thì chöa neân chi tieát. Phaàn chi tieát cuûa moãi taâm thì ñeàu coù daãn kinh ñeå toùm keát. “Neáu Boà-taùt coù boán thöù taâm”: laø nhaéc laïi hai caâu ñaàu cuûa keä. “Taâm saâu xa, taïo lôïi ích, Boà-ñeà”, ... ñeán “an truï nôi truï xöù Ñaïi thöøa”, laø giaûi thích caâu thöù ba trong keä. “Vì sao? Vì taâm saâu xa aáy ñaày ñuû coâng ñöùc”,

laø neâu leân caâu thöù tö trong keä. Do coâng ñöùc ñaày ñuû, neân ñaõ giaûi thích thaønh nghóa cuûa caâu thöù ba neâu tröôùc. Vì sao boán thöù taâm aáy ñöôïc truï trong Sô ñòa Ñaïi thöøa. Neâu roõ laø do goàm ñuû boán thöù coâng ñöùc vieân maõn, neân ñöôïc truï vaøo Sô ñòa Ñaïi thöøa. “Vì theá, boán thöù taâm saâu xa, taïo lôïi ích ñöôïc thaâu giöõ vaø sinh khôûi: laø toùm keát phaàn giaûi thích chung veà boán taâm. “Vì theá” laø vì boán thöù taâm saâu xa vieân maõn, neân gaàn laø thaâu giöõ Sô ñòa, xa laø sanh khôûi quaû vò Phaät. “Nhöõng gì laø boán thöù taâm”: laø nhaèm duøng moät caâu kinh ñeå toùm keát veà moät thöù taâm, neân neâu caâu hoûi veà boán thöù taâm aáy “moät laø roäng v.v...” neâu ra soá löôïng veà boán taâm. Theá naøo laø taâm roäng lôùn, taïo lôïi ích? “Nhö nôi kinh v.v...” Töø ñaây trôû xuoáng laø neâu rieâng veà boán thöù taâm trong keä, moãi taâm ñeàu coù hoûi, vaø ñeàu duøng moät ñoaïn kinh ñeå toùm keát, laïi khoâng theo ñaáy ñeå giaûi thích, töùc chæ laø giaûi thích kinh, döïa vaøo Luaän ñeå coù theå nhaän bieát. Song, nghóa cuûa taâm Thöôøng (taâm thöù ba) vaãn coøn aån giaáu, neân Luaän chuû taïo rieâng caâu hoûi: “Nghóa naày nhö theá naøo”: Tuy moät ñoaïn naøy ñaõ bieän minh veà taâm thöôøng, nhöng vaãn chöa coù theå hieåu roõ, khoâng bieát nghóa cuûa taâm thöôøng ñoù ra sao. “Boà-taùt xem taát caû chuùng sinh cuõng nhö thaân mình”: laø ñaùp veà nghóa cuûa taâm thöôøng, laøm roõ vieäc Boà-taùt coù ñöôïc thaønh töïu veà “Taâm nhöùt Theå”, do vaäy neân xem taát caû chuùng sinh nhö thaân mình, khoâng thaáy chuùng sinh khaùc vôùi mình. “Töø nghóa naày”, töùc laø nghóa Boà-taùt aáy ñaõ ñoái vôùi chuùng sinh cuõng nhö thaân mình.

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 265

“Khieán cho chuùng sinh ñaït ñöôïc Nieát-baøn dieät ñoä”: Töùc chính laø Nieát-baøn cuûa thaân mình, khoâng coù chuùng sinh rieâng ñöôïc dieät ñoä ngoaøi thaân Boà-taùt laø khaùc bieät. “Neáu Boà-taùt ôû nôi chuùng sinh khôûi töôùng chuùng sanh, khoâng sanh töôûng veà Ngaõ v.v” cuõng laø trong kinh neâu leân chaúng phaûi laø so saùnh. Luaän noùi: “Tieáp theo ñaây, laø noùi veà Boà-taùt, nhö truï trong Ñaïi thöøa tu haønh”: Töùc laø Luaän chuû nhaéc laïi phaàn truï ôû tröôùc ñeå daãn ñeán phaàn tu haønh ôû sau. “Nhö truï trong Ñaïi thöøa”: laø nhaéc laïi ñoaïn thöù ba: phaàn truï. Tu haønh: laø phaân xöû thaønh phaùt sanh ñoaïn lôùn thöù tö ôû sau: “Tu haønh nhö thaät”. Ñaây ñuùng ra neân neâu thaúng phaân thaønh phaàn “Tu haønh nhö thaät”, vì sao nhaéc laïi chung cho caû phaàn Truï? Ñeå noùi roõ, tuy ñöôïc boán thöù taâm saâu xa, truï Sô ñòa, Boà-taùt haønh trì vaãn chöa ñöôïc roát raùo. Vì phaûi mau choùng tieán tu caùc haïnh töø ñòa thöù hai trôû leân, neân nhaéc laïi chung cho phaàn thöù ba ôû tröôùc ñeå sanh khôûi phaàn thöù tö. “Laïi nöõa, Toân giaû Tu Boà-ñeà! Chaúng truï nôi söï (Phaùp) maø thöïc haønh Boá thí v.v...” Moät ñoaïn kinh naày goïi laø phaàn thöù tö: Tu haønh nhö thaät. Theá naøo goïi laø tu haønh nhö thaät? Töùc neâu roõ vieäc tu ñaïo cuûa Boà-taùt töø hai ñòa trôû leân, ñaõ hieåu thaáu Chaân nhö bình ñaúng, hieän thaáy Phaät taùnh, ñaït ñöôïc taâm töø bi nhaát theå. Thöôøng duøng taâm khoâng phaân bieät, khoâng chaáp giöõ töôùng, maø khoâng laøm ba vieäc, cuõng khoâng thaáy töôùng cuûa ba söï vieäc aáy, ñeå haønh trì taùm vaïn boán ngaøn phaùp Ba-la-maät, cho neân goïi laø tu haønh nhö thaät. Ñoaïn

kinh naày sôû dó coù söï noái tieáp, vì trong ñoaïn thöù ba ôû tröôùc, ñaõ neâu roõ Boà-taùt hieän thaáy Chaân nhö, ñaày ñuû boán thöù taâm saâu xa taïo lôïi ích, thì coù theå vónh vieãn ñoaïn tröø boán truï, ra khoûi sanh töû, phaàn ñoaïn lìa naêm thöù sôï haõi, sinh taïi nhaø Phaät an truï trong phaùp Ñaïi thöøa cuûa Sô ñòa. Theá nhöng, tuy moät ñaïi A taêng kyø kieáp, haønh ñuû, chöùng hieåu kieán ñaïo Voâ sinh cuûa Sô ñòa ñoàng thôøi quaùn xeùt ba thöù hai ñeá bình ñaúng, soi chieáu vaïn höõu, Boà-taùt chöa thaät ñaày ñuû caùc haïnh trong ñòa, Nhaát thieát chuûng trí chöa vieân maõn, quaùn caûnh chöa khaép, ñoaïn tröø Hoaëc chöa heát saïch, ñaïi quang minh chöa ñuû vieân maõn Boà-taùt nhaát ñònh phaûi tu taäp theâm nöõa, muoân haïnh taêng tröôûng, reøn taäp veà Kieán ñaïo hoaøn bò, chuyeân tinh caùc ñöùc, laïi traûi qua hai ñaïi A taêng kyø, haïnh troïn, laäu hoaëc heát haún, môùi coù theå tieán tôùi chöùng ñaéc quaû vò Phaät. Do ñaáy, Boà-taùt neáu coù theå khôûi ñaàu töø hai ñòa cho ñeán cuoái cuøng ôû ñòa vieãn haønh (ñòa thöù baûy) taâm khoâng chaáp giöõ, haønh caùc phaùp Ba-la-maät, döùt boû heát töôùng duïng coâng thì môùi chöùng ñaéc quaû vò khoâng duïng coâng nôi ñòa thöù taùm trôû leân, tu ñuû

möôøi ñòa ñaït ñöôïc Nhaát thieát chuûng trí. Vì theá, phaàn thöù tö tieáp theo bieän minh veà phaàn “tu haønh nhö thaät”. Caên cöù trong kinh naày töø ñaàu cuõng ñaõ neâu roõ ñuû veà ba ñaïo, laø theá naøo? Phaàn Truï ôû tröôùc giôùi haïn nôi ñòa thöù nhöùt, töùc phaàn kieán ñaïo. Phaàn tu haønh nhö thaät ôû ñaây töø hai ñòa trôû leân ñeán ñòa thöù baûy töùc laø Tu ñaïo. Nôi phaàn ñoaïn nghi ôû sau, noùi traùi vôùi Baát truï ñaïo, töùc ñòa thöù taùm ñeán ñòa thöù möôøi, laø ñaïo khoâng duïng coâng. “Chaúng truï nôi söï maø haønh Boá thí”: Luaän giaûi: “Khoâng, vöôùng chaáp söï vieäc cuûa töï thaân”, töùc söï naêm aám cuûa töï thaân. Vì Boà-taùt ñaõ lìa boû sôï haõi khoâng soáng ñöôïc, neân khoâng vöôùng chaáp nôi töï thaân. “Sôû dó Luaän daïy khoâng vöôùng chaáp nôi töï thaân laø vì neáu chaáp nôi thaân, coù hai thöù loãi: 1. Sôï thaân khoâng soáng noåi, hoaøn toaøn seõ khoâng Boá thí. 2. Neáu Boá thí maø taâm coøn vöôùng chaáp töôùng, ñeå mong caàu thì khoâng thaønh töïu nghóa “Bôø kia”. (Ba-la-maät)”. “Voâ sôû truï” (khoâng truï vaøo ñaâu caû): Luaän giaûi: Khoâng vöôùng chaáp vaøo söï baùo aân. Baùo aân: töùc laø söï cung kính cuùng döôøng. Cuùng döôøng coù ba: 1. Daâng cho 2. Cung kính 3. Toân troïng Cung kính cuõng coù ba: 1. Cung caáp, haàu haï. 2. Nghinh ñoùn, ñöa tieãn. 3. Leã baùi Boà-taùt ñaït ñöôïc taâm thaønh nhaát theå, thöôøng nghó raèng: “Mình neân cuùng döôøng taát caû chuùng sinh, sao laïi mong caàu ngöôøi khaùc cuùng döôøng? Vì theá khoâng chaáp vöôùng söï baùo aân. “Chaúng truï nôi saéc v...”. Luaän giaûi: Khoâng vöôùng chaáp vaøo quaû baùo. Ñaây laø noùi roõ Boà-taùt Boá thí vì caàu ñaïo Voâ thöôïng Boà-ñeà, chöù khoâng phaûi caàu quaû baùo cuûa naêm duïc nhö saéc, thinh v...v trong caûnh giôùi Trôøi, Ngöôøi ôû ba coõi. Cho neân, noùi khoâng vöôùng chaáp vaøo quaû baùo. Ba caâu naøy laø lôøi ñaùp cho caâu hoûi: Neân tu haønh nhö theá naøo? Do thöôøng khoâng truï vaøo ba söï nhö vaäy ñeå haønh Boá thí neân môùi ñöôïc goïi laø tu haønh nhö thaät. - Nhaân ñoù coù ngöôøi sinh nghi: Sôû dó ngöôøi ta laøm Boá thí, laø vì töï thaân, baùo aân vaø quaû baùo. Neáu chaúng vì ba söï aáy, sao Boà-taùt ñöôïc laøm

Boá thí vaø haïnh Boá thí laøm sao thaønh töïu? Do nghi vaán naøy neân Phaät ñaõ

traû lôøi cho Toân giaû Tu Boà-ñeà: “Neân nhö theá maø Boá thí”. Ñaây noùi roõ tuy khoâng ba söï laø do Boà-taùt vaãn vì caàu quaû Phaät. Hôn nöõa vì ñaït ñöôïc taâm töø bi nhaát theå, thöông xoùt taát caû chuùng sinh, neân do ñaáy maø coù theå Boá thí. Ñoù laø vì voâ töôùng Boá thí neân thaønh töïu ñöôïc nghóa “Bôø kia”. Do vaäy noùi “neân nhö theá maø Boá thí”! “Neân nhö theá maø Boá thí”: Töùc neân nhö tröôùc chaúng vì ba vieäc maø neân thöïc haønh voâ töôùng Boá thí. Tuy noùi khoâng chaáp tröôùc ba söï, vaø noùi haønh voâ töôùng Boá thí, Boà-taùt vaãn chöa bieát quaùn saùt caûnh giôùi naøo ñeå ñieàu phuïc taâm mình, ñeå ñöôïc khoâng chaáp vöôùng ba söï nhö theá khi laøm Boá thí. Cho neân phaàn sau noùi “khoâng truï vaøo töôûng vaøo töôùng”. Lôøi naøy cuûa kinh laø ñaùp laïi caâu hoûi treân: “Neân haøng phuïc taâm ta nhö theá naøo?” Giaûi thích xong caâu hoûi tröôùc laø neân tu haønh nhö theá naøo, töùc chaúng vöôùng chaáp ba söï vaø noùi roõ lyù do coù theå ñoái vôùi töï thaân ñeàn aân, quaû baùo maø khoâng vöôùng chaáp: “Maø tu caùc haønh Boá thí”: laø noùi Boà-taùt naøy do chöùng ñaéc Chôn nhö bình ñaúng, ñaït ñöôïc tam muoäi thuø thaéng, kheùo leùo haøng phuïc taâm mình, neân khoâng thaáy mình laø ngöôøi Boá thí, keû kia laø ngöôøi nhaän. Do ñaõ hieåu roõ lyù bình ñaúng, neân khoâng thaáy coù kia ñaây cuõng khoâng thaáy hai töôùng khaùc bieät cuûa thí chuû vaø phöôùc ñieàn. Khoâng thaáy cuûa caûi vaät duïng, chæ laø cuûa mình cho, khoâng phaûi vaät cuûa ngöôøi naøo khaùc. Theo nhö theá maø Boá thí cho chuùng sinh hieän höõu. Laïi nöõa, cuõng trong lyù bình ñaúng, khoâng thaáy coù quaû baùo Boà-ñeà ñeå mong caàu. Ñaây laø noùi roõ töø lyù Chôn nhö maø Boà-taùt ñaït ñöôïc Tam muoäi thuø thaéng. Vì trong vieäc laøm nhö theá seõ haøng phuïc taâm mình, ñöôïc töï taïi nhu nhuyeán. Cho neân Boá thí maø khoâng vöôùng chaáp maéc vaøo ba söï. Ba söï, coù hai loaïi: ngoaøi vaø trong. 1. Khoâng truï nôi töôùng: ngöôøi nhaän vaø vaät cho laø hai thöù töôùng beân ngoaøi. 2. Khoâng truï nôi töôûng: taâm töôûng cuûa ngöôøi cho töùc laø beân trong. Neáu luoân khoâng chaáp giöõ töôùng cuûa caùc phaùp trong ngoaøi, thì ñoù laø duøng khoâng phaân bieät seõ coù theå haøng phuïc taâm mình. Cho neân, thaønh töïu nghóa “khoâng chaáp vöôùng ba söï nhö töï thaân v.v... maø haønh Boá thí”. Sao nghi ngôø laïi noùi: Neáu chaúng truï ôû töông töï thaân v.v... sao Boà-taùt ñöôïc Boá thí vaø haïnh Boá thí sao ñöôïc thaønh töïu vaäy ö?! Ñaây voán neâu roõ trong lyù Chaân nhö bình ñaúng, khoâng thaáy ba söï maø haønh Boá thí, aáy môùi thaät laø Voâ töôùng Boá thí; chöù khoâng phaûi noùi khoâng thaáy trong “taùnh khoâng” gì. Nguyeân nhaân naøo khoâng chaáp vöôùng quaû baùo? Laïi coù nghi vaán:

Neáu haønh Boá thí khoâng chaáp vaøo quaû baùo, thì quaû Voâ thöôïng Boà-ñeà cuõng laø quaû baùo, vaäy theá naøo laø vì Boà-ñeà quaû Phaät maø haønh Boá thí khoâng goïi laø chaáp vaøo nôi quaû baùo? ÔÛ ñaây chöa traû lôøi, chæ roõ nôi ñoaïn thöù naêm, ôû sau seõ bieän minh phaùp thaân Boà-ñeà laø töôùng voâ vi. Giaû söû vì

Boà-ñeà aáy maø haønh Boá thí, thì khoâng goïi laø chaáp giöõ töôùng. Ñoù laø duøng tröôøng hôïp giaûi ñaùp xa. “Vì sao? Neáu khoâng truï vaøo töôùng maø Boá thí, thì tuï phöôùc ñöùc coù ñöôïc khoâng theå nghó baøn caâu naøy môùi chính laø giaûi thích nghi vaán. YÙ nghi raèng, neáu khoâng thaáy ba thöù töôùng, ñoù laø: ngöôøi cho, ngöôøi nhaän vaø vaät ñem cho thì chöa bieát aáy laø vì höõu taâm maø noùi laø khoâng thaáy, hay vì voâ taâm maø noùi laø khoâng thaáy. Neáu laø “voâ taâm” thì ñaây coù khaùc gì vôùi ngöôøi coõi Uaát ñôn Vieät, nôi ñoù con ngöôøi khoâng coù taâm Ngaõ sôû. Ai ñeán laáy vaät, coù cöôùp ñi, hoï cuõng khoâng tieác vì hoï khoâng coù taâm thí cho, neân tuy buoâng boû, Boá thí nhöng khoâng coù phöôùc. Ñaây cuõng nhö theá. Neáu thuoäc veà voâ taâm thì khoâng thaønh töïu haïnh “Bôø kia” (Ba-la-maät). Neáu chaúng thaáy ba vieäc khi Boá thí thì vieäc Boá thí naøy laø coù phöôùc ñöùc hay khoâng coù phöôùc ñöùc? Vì vaäy, ñaùp: “Neáu khoâng chaáp vaøo töôùng maø Boá thí thì tuï phöôùc ñöùc kia nhieàu khoâng theå suy löôøng”. Noùi roõ vieäc Boá thí ñoù ñaït ñöôïc Chôn nhö bình ñaúng, taâm thaønh nhaát theå. Tuy nhieân, trong ba vieäc aáy, khoâng sanh taâm chaáp giöõ goïi laø “khoâng truï”, khoâng phaûi noùi Boá thí khoâng coù trí tueä, khoâng hieåu lyù chôn nhö bình ñaúng. Ñieàu naøy noùi leân nghóa höõu taâm Boá thí, khoâng phaûi voâ taâm Boá thí? Neáu chaáp giöõ töôùng maø Boá thí, thì ñoù laø gieo nhaân höõu laäu, chæ caûm nhaän quaû baùo höõu vi trong ba coõi. Vì phöôùc ñoù coù luùc phaûi heát neân ít. Khoâng thaáy ba vieäc, laø haønh Boá thí laø Boá thí khoâng chaáp giöõ nôi töôùng, thì ñoù laø gieo nhaân voâ laäu, laø nhaân xa cuûa quûa Phaät. Vì khoâng caûm nhaän quaû baùo cuûa ba coõi, neân phöôùc ñöùc cuûa Boá thí voâ töôùng trôû thaønh nhieàu chaúng theå suy löôøng. Ñaây laø noùi roõ Boá thí vôùi taâm voâ töôùng neân ñöôïc voâ löôïng tuï coâng ñöùc cuûa quaû Phaät. Cho neân khoâng phaûi voâ taâm laø khoâng coù phöôùc. Theá neân duøng moät caâu: “Vì sao” … maø giaûi thích ñoàng thôøi cho hai nghi vaán. Nhöng vì ôû ñaây theo phaùp tuy noùi phöôùc khoâng theå suy löôøng nhöng nghóa chöa hieån baøy, neân laïi neâu thí duï nhö hö khoâng ñeå chöùng minh phöôùc ñöùc kia raát nhieàu. Song, ñaõ thöïc haønh khoâng thì ñaây noùi coâng ñöùc chaáp giöõ töôùng, nhaân ñoù chaéc chaén seõ ñöôïc phaùp thaân voâ vi coâng ñöùc raát lôùn. Coâng ñöùc noùi ôû ñaây ñöùng ngoaøi söï tính toaùn taàm thöôøng cuûa haøng

phaøm phu vaø Nhò thöøa. Cho neân noùi laø “khoâng theå suy löôøng”. Ñaây laø töø trong nhaân maø noùi quaû, cuõng ñöôïc noùi laø nhaân haïnh cuûa Thaäp ñòa laø khoâng theå nghó baøn, “Sôû dó caàn phaûi noùi hö khoâng ôû möôøi phöông laø e coù ngöôøi seõ baûo Hö khoâng cuûa theá giôùi ôû Ñoâng phöông môùi khoâng theå suy löôøng coøn hö khoâng cuûa theá giôùi ôû phöông khaùc thì coù theå löôøng tính. Laïi ñeå laøm saùng toû phöôùc ñöùc Boá thí laø raát nhieàu, cuõng coù theå noùi coâng ñöùc trong moãi moät phaùp moân laø nhieàu nhö hö khoâng khaép möôøi phöông, khoâng theå suy löôøng.- Theá nhöng, tuy Nhö Lai ñaõ giaûi thích roäng nghóa Boà-taùt Boá thí khoâng truï nôi töôùng, neân ñöôïc coâng ñöùc nhieàu nhö hö khoâng khaép möôøi phöông khoâng theå suy löôøng, nhöng ñaïi chuùng vaãn coøn

ngôø vöïc. Hoï nghó: Lieäu haïnh Boá thí Ba-la-maät naøy roát cuøng thaønh töïu ñöôïc coù voâ löôïng coâng ñöùc cuûa ñaïi Boà-ñeà hay khoâng thaønh töïu ñöôïc?. Ñeå deïp tröø nghi naøy, Phaät baûo: “Chæ neân nhö theá maø haønh Boá thí” töùc phaûi theo lôøi daïy baûo cuûa Ta töø tröôùc ñeán nay: Khoâng chaáp vaøo ba söï vieäc, khoâng thaáy ba vieäc, haøng phuïc taâm mình maø haønh Boá thí chaéc chaén seõ ñöôïc phaùp thaân voâ vi, ñöôïc tuï coâng ñöùc. Neân tin lôøi ta, ñöøng nghi ngôø gì nöõa! Laïi theâm moät lôøi giaûi thích nghi vaán raèng: “Neáu khoâng chaáp giöõ töôùng maø haønh vieäc Boá thí, thì haún nhieân cuõng khoâng vì quaû Phaät Boà-ñeà maø haønh Boá thí. Neáu vì caàu quaû Phaät Boà-ñeà maø Boá thí thì tuy coù buoâng lìa söï chaáp tröôùc trong phaùp höõu vi theá gian, nhöng trôû laïi chaáp nôi phaùp xuaát theá gian. Nhö theá, laøm sao noùi Boá thí khoâng chaáp giöõ nôi töôùng thì ñöôïc phöôùc nhieàu nhö hö khoâng? – Do ñoù Phaät ñaùp: “Chæ neân nhö theá maø haønh Boá thí”. –Ñaây laø noùi: Tuy vì quaû Phaät Boà-ñeà maø Boá thí, nhöng Phaät ñaõ giaûi ñaùp: Boà-ñeà laø phaùp thaân voâ vi, khoâng phaûi laø töôùng höõu vi. Vì quaû Phaät, Boà-ñeà voâ vi maø haønh Boá thí laø khoâng phaûi chaáp töôùng. ÔÛ ñoaïn vaên xuoâi tieáp sau trong phaàn Luaän laïi chaúng giaûi thích rieâng nghi vaán naøy, töùc chæ lôøi ñaùp “Nhö Lai chaúng phaûi laø töôùng höõu vi” trong ñoaïn thöù naêm. Moät ñoaïn kinh naøy Luaän laáy ba haøng keä (moät haøng keä goàm boán caâu) ñeå giaûi thích. Nôi keä ñaàu giaûi thích nghi: Côù sao caû saùu Luïc ñoä trong kinh naøy laïi chæ rieâng noùi roõ Boá thí ñoä? Keä thöù hai giaûi thích phaàn kinh noùi: “Chaúng truï ôû ba söï v.v… maø tu haønh”. Keä thöù ba thì giaûi thích phaàn kinh: “chaúng truï vaøo töôùng, töôûng v.v…” cho ñeán heát ñoaïn kinh. Keä ñaàu laø giaûi ñaùp nghi. Nghi gì? Nghi raèng: Trong baûy boä kinh Baùt Nhaõ tröôùc vaø nhöõng kinh khaùc, Nhö Lai ñeàu noùi ñuû saùu phaùp Ba-la- maät ñeå goàm thaâu caû muoân haïnh. Vì sao ôû ñaây chæ rieâng noùi Ñaøn Ba-la-

maät maø chaúng noùi ñeán naêm phaùp Ba-la-maät kia? Neáu coù nghi thì leõ ra (keä) phaûi coù caâu hoûi. Nhöng vì kinh naøy phaàn lôùn khoâng duøng loái vaán ñaùp neân, tuøy theo yù kinh, Luaän chuû cuõng khoâng duøng loái aáy. Cho neân, traû lôøi ngay raèng “Nghóa Ñaøn thaâu saùu Ñoä”. Vì ñaõ coù lôøi ñaùp aét bieát coù caâu hoûi, neân khoâng caàn phaûi vieát ra lôøi hoûi. Keä naøy noùi nghóa cuûa Boá thí goàm thaâu caû saùu phaùp. Ñaây laø neâu roõ Nhö Lai noùi phaùp coù hai loaïi: Moät laø Phaùp moân Toång töôùng. Hai laø phaùp moân Bieät töôùng. Ñaây laø phaùp moân Toång töôùng chæ roõ laáy nghóa cuûa phaùp Boá thí maø goàm thaâu caû naêm phaùp kia. Do trong naêm phaùp kia ñeàu coù chöùa ñöïng nghóa cuûa phaùp Boá thí, vì theá chuùng goàm thaâu nhau. Do ñoù kinh naøy chæ noùi rieâng teân cuûa moät phaùp Boá thí. Vì thaâu toùm chung caû saùu phaùp, neân khoâng caàn phaûi neâu baøy naêm phaùp kia. Tuy noùi nghóa cuûa phaùp Boá thí bao goàm caû saùu phaùp, nhöng chöa bieát caû saùu phaùp aáy ñeàu coù nghóa cuûa phaùp Boá thí laø sao? Vì vaäy caâu keä tieáp noùi: “Cuûa caûi, voâ uùy phaùp”. Cuûa caûi (tö sinh) töùc laø ñem chaâu baùu, thöùc aên uoáng, y phuïc, tieàn baïc, tô luïa v…v ñuû caùc thöù vaät duïng cuûa cuoäc soáng… ban phaùt cho ngöôøi, cho neân goïi laø Ñaøn

(Boá thí) “Voâ uùy” laø goàm caû hai phaùp Ba-la-maät laø Giöõ giôùi vaø Nhaãn nhuïc. Hai thöù naøy cuõng goïi laø Ñaøn. Nhôø giöõ giôùi neân chaúng traû thuø keû aùc beân ngoaøi, do coù Nhaãn nhuïc Ba-la-maät neân coù khaû naêng nhaãn caùc vieäc khen cheâ, töùc laø vì hai phaùp naøy coù theå thí cho ngöôøi hieän tieàn söï khoâng coøn sôï haõi, neân goïi laø voâ uùy thí. Coøn “phaùp” laø goàm caû ba phaùp Ba-la-maät sau nhö Tinh taán v.v... cuõng ñeàu coù nghóa cuûa Boá thí. Nhôø ba phaùp Ba-la-maät sau neân coù theå duøng caùc phaùp moân thuø thaéng Boá thí cho ngöôøi, cho neân noùi ba phaùp naøy coù trong Phaùp thí. Nghóa naøy ñöôïc giaûi thích trong phaàn vaên xuoâi cuûa Luaän. - Laïi giaûi thích theâm: Theá naøo laø Boà-taùt Boá thí goàm caû Trì giôùi Ba-la-maät? Khi Boà-taùt Boá thí maø ngöôøi nhaän, khoâng ñuùng nhö phaùp, luùc ñoù, taâm cuûa Boà-taùt tu haønh vaãn thanh tònh, khoâng oaùn haän. Theá neân noùi Boà-taùt Boá thí goàm caû Trì giôùi Ba-la-maät. Theá naøo laø Boà-taùt Boá thí goàm caû Nhaãn nhuïc Ba-la-maät? Vì khi Boà-taùt Boá thí maø ngöôøi nhaän giaän döõ la maéng, ñaùnh ñaäp, luùc ñoù nhôø nhaãn nhuïc neân Boà-taùt khoâng giaän hôøn. AÁy laø Boá thí goàm caû Nhaãn nhuïc Ba-la-maät. Theá naøo laø Boà-taùt Boá thí goàm caû Tinh taán Ba-la-maät? Vì khi Boà- taùt Boá thí ngöôøi nhaän laïi noåi giaän, oaùn gheùt cho laø vaät quaù ít, quaù xaáu, roài maéng nhieác v. v... Boà-taùt caøng trôû neân tinh taán hôn, laïi sieâng naêng

laøm vieäc Boá thí nhieàu hôn, khoâng heà ngôi nghæ, chaäm treã. Do ñaáy Boà-taùt Boá thí goàm caû Tinh taán gia Ba-la-maät. Theá naøo laø Boà-taùt Boá thí goàm thaâu caû Thieàn Ba-la-maät? Vì khi Boà-taùt Boá thí khoâng caàu ñaït quaû baùo cuûa coõi Trôøi ngöôøi Nhò thöøa, chæ caàu Voâ thöôïng Boà-ñeà neân Boá thí goàm thaâu caû Thieàn Ba-la-maät. Theá naøo laø Boà-taùt Boá thí goàm caû Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Vì khi Boá thí, Boà-taùt khoâng thaáy coù ngöôøi cho, keû nhaän vaø vaät cho neân Boá thí goàm caû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. “Trong ñaây moät, hai, ba”, caâu tröôùc noùi saùu Ñoä laø theå cuûa Boá thí. Caâu naøy trôø laïi ñöa ra saùu thöù ñoä laø soá cuûa Boá thí ñoä. “Moät” laø Boá thí cuûa caûi. “Hai” laø Boá thí, Voâ uùy goàm thaâu hai ñoä: Trì giôùi vaø Nhaãn nhuïc. “Ba” laø Boá thí phaùp goàm thaâu ba ñoä sau nhö Tinh taán v.v... ÔÛ ñaây, khoâng phaûi chæ coù Ñaøn Ba-la-maät môùi goàm thaâu saùu phaùp kia, maø caû naêm phaùp sau laàn löôït moãi phaùp cuõng coù nghóa goàm thaâu saùu phaùp. “Goïi laø tu haønh truï” laø caâu toùm keát noùi roõ do moät phaùp Boá thí goàm thaâu caû saùu Ba-la-maät, neân ñöôïc goïi laø Boà-taùt tu ñaïo töø hai Ñòa trôû leân, an truù tu haønh nhö thaät. -“Vì sao chæ coù moät Ñaøn Ba-la-maät goïi laø noùi caû saùu Ba-la-maät” v.v..., cho ñeán “töôùng nghóa” ... cuõng hieän ra ñaày ñuû? Luaän duøng moät caâu vaán ñaùp giaûi thích caâu ñaàu cuûa keä: Vì nghóa cuûa moät Ñaøn Ba-la-maät goàm thaâu ñuû nghóa cuûa saùu phaùp Ba-la-maät. “Taát caû caùc phaùp Ba-la-maät ñeàu coù nghóa töôùng cuûa Ñaøn Ba-la- maät”: Tieáp theo ñaây, luaän chuû saép giaûi thích caâu thöù hai. Vì saùu phaùp Ba-la-maät ñeàu coù nghóa cuûa Boá thí neân nhaéc laïi caâu tröôùc. “Ñoù goïi laø tieàn cuûa, Voâ uùy phaùp v..v neân bieát”, laø chính thöùc neâu ra caâu hai, neâu roõ thuoäc veà cuûa caûi voâ uùy phaùp. Do saùu phaùp Ba-la-maät ñeàu coù nghóa cuûa Boá thí, neân

khuyeân ngöôøi caàn bieát. Töø caâu “Nghóa ñoù nhö theá naøo?... trôû xuoáng laø töøng caâu giaûi thích cuï theå ba thöù (cuûa caûi v.v...) ñeàu goàm thaâu caû saùu phaùp ñeàu coù nghóa cuûa Boá thí. “Ñoái vôùi vieäc aùc ñaõ laøm hay chöa laøm ñeàu khoâng sinh sôï haõi”: Ñaây laø giaûi thích nghóa Voâ uùy thí thaâu goàm hai phaùp Ba-la-maät laø Giôùi, Nhaãn- “Ñaõ laøm” laø tröôùc ñaây ngöôøi ñoù ñaõ töøng phæ baùng Boà-taùt: OÂng laø keû phaù giôùi, phaïm ñieàu caám, laøm caùc vieäc xaáu aùc, khoâng phaûi laø ngöôøi giöõ giôùi thanh tònh. Neân goïi laø ñaõ laøm aùc. -“Chöa laøm aùc” laø tröôùc ñaây ngöôøi ñoù tuy khôûi taâm aùc muoán phæ baùng Boà-taùt, nhöng vaãn chöa thöïc hieän. Cho neân noùi laø chöa laøm aùc. Laïi nöõa, noùi veà “ñaõ laøm aùc” laø: Chuùng sinh ñaõ töøng gaây haïi, laøm

nhuïc, ñaùnh maéng Boá Taùt, thì goïi laø ñaõ laøm aùc- Coøn “ chöa laøm aùc” laø chuùng sinh môùi khôûi taâm aùc, chöa ñaùnh maéng Boà-taùt, thì noùi laø chöa laøm aùc. -“Khoâng sinh sôï haõi” laø noùi Boà-taùt ñoái vôùi hai tröôøng hôïp treân, neáu nhaèm baùo thuø thì khieán cho hai loaïi ngöôøi ñaõ laøm aùc vaø chöa laøm aùc aáy sôï haõi. Vì ñaõ trì giôùi vaø nhaãn nhuïc neân Boà-taùt khoâng traû thuø keû laøm aùc kia, töùc laø ban cho ngöôøi ñoù söï khoâng sôï haõi. Vaäy ñaây laø giaûi thích nghóa Voâ uùy thì coù Trì giôùi vaø Nhaãn nhuïc, hai phaùp Ba-la-maät, trong ñoù. Cho neân noùi khoâng sinh sôï haõi. -“Phaùp thí (phaùp ñaøn) Ba-la-maät... khoâng meät moûi”: laø bieän minh Boà-taùt vì coù Tinh taán Ba-la-maät neân ngaøy ñeâm sieâng naêng chuyeân caàu ñaït ñöôïc trí luaän Nguõ minh thuyeát phaùp giaùo hoùa cho heát thaûy chuùng sinh khoâng heà ngöøng nghæ. -“Kheùo nhaän bieát taâm”: laø Thieàn Ba-la-maät. Trung quoác goïi laø Tö duy vì ñaït ñöôïc Thieàn Ba-la-maät neân chöùng ñaéc Tha taâm trí, bieát roõ caên tính ba Thöøa cuûa chuùng sinh lanh khoân, chaäm luït khaùc nhau, nhöõng ham thích, öa muoán daøy, moûng, coù taâm tham khoâng coù taâm tham v.v... maø thích öùng caên cô noùi phaùp. Hoaëc cho hoï söï nhôù nghó maø ñöôïc ñoä, nhö ñoái vôùi caùc chuùng sanh öa tónh laëng. Hoaëc thaäm chí phaûi saùt haïi ñeå hoùa ñoä hoï nhö thuôû xöa, ñöùc Phaät luùc laøm quoác vöông Tieân Döï ñaõ gieát cheát naêm traêm vò Baø-la-moân v.. v, Hoaëc coù luùc phaûi giaûng noùi phaùp moân ñieân ñaûo ñeå hoùa ñoä thì cuõng lieàn giaûng noùi phaùp moân ñieân ñaûo. Hoaëc ñoái vôùi ngöôøi trì giôùi, thaáy neân phaù giôùi maø ñöôïc hoùa ñoä thì cuõng chæ daïy hoï neân phaù giôùi ... Nhö theá, nhaân nôi thieàn ñònh maø kheùo roõ bieát ñöôïc caên cô neân goïi Thieàn Ba-la-maät laø kheùo nhaän bieát taâm. -“Noùi phaùp Nhö thaät” töùc laø nhôø Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân bieát roõ phaùp döôïc cuûa hai Ñeá xöùng hôïp vôùi phaùp töôùng, ñuùng nhö thaät maø noùi phaùp cho heát thaûy chuùng sinh. Ba giaûi ñaùp naøy thì Tinh taán, Baùt nhaõ v...v ñeàu coù nghóa cuûa phaùp thí caû. “Ñaây töùc laø choã an truï, tu haønh cuûa Boà-taùt Ma ha taùt”: Töùc toùm keát gaàn: caùc giaûi thích rieâng töøng ñieàu laø ba thöù Boá thí goàm thaâu saùu phaùp Ba-la-maät, vì ñoù laø choã an truï, tu haønh nhö thaät cuûa Boà-taùt töø hai ñòa trôû leân. “Nhö vöøa noùi ba thöù Boá thí thaâu goàm caû saùu phaùp Ba-la-maät” cho ñeán “goïi laø truï, tu haønh”: Caâu naøy laø toùm keát xa caùc giaûi thích chung vaø rieâng, töùc nghóa cuûa moät Ba-la-maät

goàm thaâu caû saùu phaùp, ñeàu laø nghóa truï tu haønh cuûa Boà-taùt tu ñaïo. “Theá naøo laø Boà-taùt chaúng truï vaøo söï maø haønh Boá thí v..v”. Ñaây laø

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 273

Luaän chuû muoán laøm keä thöù hai ñeå chính thöùc giaûi thích phaàn kinh neâu khoâng truï vaøo ba vieäc neân ñöa vaên kinh naøy ra ñeå hoûi. Do ñoù noùi “Theá naøo”. –Keä thöù hai giaûi thích vieäc “khoâng truï nôi söï …” töùc ba thöù ñeå tu haønh nhö vaên kinh noùi. “Khoâng chaáp vaøo töï thaân baùo aân vaø quaû baùo”. Ñaùng leõ phaûi noùi: Chaúng tham chaáp töï thaân, chaúng tham chaáp baùo aân, chaúng tham chaáp nôi quaû baùo, song do soá chöõ nôi keä coù giôùi haïn, neân tröôùc neâu ñuû ba söï, sau môùi noùi “khoâng chaáp” (Töï thaân caäp baùo aân, quaû baùo tö baát tröôùc) “Töï thaân” laø giaûi thích lôøi kinh: “Khoâng truï nôi söï maø haønh Boá thí”. Ñaây laø noùi roõ vì Boà-taùt chöùng ñaéc Ñòa thöù nhöùt khi toû ngoä thì lìa khoûi naêm söï sôï haõi, khoâng coøn sôï mình khoâng soáng noåi, neân thöôøng khoâng tham chaáp nôi thaân mình maø laøm vieäc Boá thí. -“Baùo aân” laø giaûi thích lôøi kinh: “khoâng truï vaøo ñaâu (voâ sôû truï) maø haønh Boá thí”, laø noùi Boà-taùt Boá thí khoâng phaûi mong ñöôïc cung kính cuùng döôøng caùc thöù y phuïc, thöùc aên uoáng....vaø moïi thöù baùo ôn. “Quaû baùo” laø giaûi thích lôøi kinh: “Chaúng truï nôi saéc maø Boá thí …”. Ngöôøi ñôøi Boá thí laø vì caàu mong ñöôïc quaû baùo veà naêm duïc trong coõi Trôøi, Ngöôøi, ôû ñôøi vò lai. Ñaây laø laøm saùng toû Boà-taùt Boá thí khoâng phaûi vì caùc quaû baùo veà saéc, thanh v.v… cuûa caûnh giôùi Trôøi, Ngöôøi... maø chính laø mong caàu xa hôn laø quaû vò Phaät. Döôùi ba töø “Töï thaân, Baùo aân, Quaû baùo” ñeàu noùi “khoâng chaáp tröôùc”, neân duøng chöõ “Tö” (ñaây). Hai caâu cuûa nöûa keä sau giaûi thích trôû laïi hai caâu treân. Caâu “Giöõ cho ngöôøi khoâng thí” laø giaûi thích veà töï thaân trong caàu ñaàu. Neáu coøn vöôùng chaáp nôi thaân mình, sôï mình khoâng soáng noåi, thì seõ luyeán tieác cuûa tieàn, khoâng Boá thí. Vì ngaên chaän taâm vöôùng chaáp naøy neân noùi: “Giöõ cho ngöôøi khoâng thí, khoâng Boá thí”. “Ngaên tìm caàu söï khaùc” laø giaûi thích veà quaû baùo, baùo aân neâu tröôùc. Hôn nöõa, tuy Boá thí, nhöng caàu quaû baùo baùo aân cuûa theá gian, töùc laø chæ caàu caùc söï khaùc thuoäc höõu vi ôû theá gian, khoâng caàu Phaät quaû Boà-ñeà voâ vi xuaát theá gian. Nhaèm ngaên chaän vieäc aáy, keä noùi: “Ngaên tìm caàu söï khaùc”. “Khoâng truï nôi söï” laø luaän neâu lôøi trong kinh. “Nghóa laø khoâng vöôùng chaáp nôi töï thaân”. Chính laø duøng keä luaän boå sung cho kinh! “khoâng truï vaøo choã naøo”, nghóa laø chaúng vöôùng chaáp söï baùo aân” cho ñeán “nhö kinh noùi khoâng truï vaøo ñaâu cuõng laø kinh vaø luaän boå sung cho nhau, vaø khi giaûi thích söï baùo aân, laïi duøng lôøi kinh ñeå toùm keát. “Khoâng truï vaøo saéc v...v töùc khoâng vöôùng chaáp nôi quaû baùo”: Ñaây cuõng laø kinh luaän boå sung cho nhau. “Vì sao? “Khoâng truï nhö theá maø haønh Boá thí”.

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 274

Laø hoûi nguyeân do khoâng truï vaøo ba söï, ôû hai caâu keä treân, roài neâu lôøi ñaùp ôû nöûa keä döôùi. Sau ñoù, caên cöù lôøi keä laàn löôït giaûi thích lyù do

khoâng truï nôi ba söï. Keä thöù ba noùi “Trong vieäc kia, ñieàu phuïc” laø giaûi thích lôøi kinh: “Neân Boá thí nhö theá laø khoâng truï vaøo töôûng vaøo veà töôùng”. Boà-taùt tuy chöùng ñöôïc söï toû ngoä veà Chôn nhö, ñaït ñöôïc ñònh trong lyù coù khaû naêng tröø caùc hoaëc, chöôùng, ñöôïc yù hæ laïc, taâm ñaït töï taïi thuaän hôïp uyeån chuyeån nhö ngöïa thuaàn, nhö vaøng roøng khoâng chaáp giöõ töôùng nôi ba söï kia, nhö kim loaïi trong moû chöa luyeän, neân goïi laø ñieàu phuïc. Trong söï vieäc aáy, tuy noùi laø ñieàu phuïc nhöng chöa bieát ñieàu phuïc nôi choán naøo? Ñaây laø neâu roõ Boà-taùt ñaït ñöôïc Phaät taùnh nôi Chôn nhö bình ñaúng, hieåu roõ taát caû chuùng sinh chính laø thaân mình. Cho neân chaúng thaáy ta laø ngöôøi Boá thí, coøn ngöôøi ñöùng tröôùc laø keû nhaän. Hôn nöõa chaúng thaáy cuûa caûi ñeå Boá thí, chæ laø cuûa ta cho, khoâng phaûi laø vaät cuûa ngöôøi hieän tieàn, vì laø taøi vaät cuûa ta cho hoï. ÔÛ ñaây ngöôøi cho, keû nhaän vaø vaät thí, caû ba vieäc ñoù ñaõ ñieàu phuïc roài. Cho neân vieát: “trong söï kia”. Tröôùc tuy noùi ñieàu phuïc trong ba vieäc, nhöng chöa bieát ñieàu phuïc nhö theá naøo? Vì vaäy caâu thöù hai tieáp theo neâu: “Xa lìa taâm chaáp töôùng”. Khoâng sinh taâm chaáp tröôùc vaøo ba söï aáy, neân goïi laø xa lìa. Nöûa keä treân ñaây chæ giaûi thích caâu kinh: “khoâng truï vaøo töôûng vaøo töôùng”. Caâu thöù ba giaûi thích chung veà thaéc maéc caû treân döôùi”. “Vaø ñoaïn tröø moïi thöù nghi”. Caùc thöù nghi aáy töùc laø ba thöù nghi trong kinh noùi ôû tröôùc. Laïi cuõng ñaõ chuyeån sinh ra nhöõng nghi vaán cuûa ñoaïn thöù naêm thöù saùu tieáp sau vaø trong vaên kinh ñaõ noùi vieäc döùt boû, neân noùi vaø “ñoaïn tröø moïi thöù nghi”. “Cuõng ngaên thaønh taâm sanh” töùc laø tieáp theo caâu tröôùc giaûi thích xong phaàn nghóa treân chuyeån sinh nghóa döôùi. Sôû dó laïi neâu moät caâu naøy “chæ vì keä, coá nhaéc laïi moät laàn nöõa veà ñieàu nghi tröôùc: Neáu khoâng chaáp giöõ nôi töôùng cuûa ba söï, thì laøm sao Boá thí? Neáu chaúng thaáy ba söï maø Boá thí thì ñoù laø höõu taâm hay voâ taâm? -Neáu voâ taâm thì coù phöôùc ñöùc hay khoâng phöôùc ñöùc? Neáu coù phöôùc ñöùc thì nhieàu hay ít? Thaønh töïu hay khoâng thaønh töïu Ba-la-maät?... Ñaáy laø nhöõng caùi nghi vöøa sanh ra. Vì chaän khoâng cho khôûi leân taâm nghi ngôø aáy, neân goïi laø “cuõng ngaên thaønh taâm sanh”. “Thaønh” laø ñaùp veà haønh Boá thí thaønh töïu thì coù nhieàu phöôùc ñöùc. Ñaây laø ñem ñieàu nghi ôû tröôùc, goäp vaøo caùc nghi khaùc traû lôøi baèng moät caâu. Laïi giaûi thích nghi phaùt sinh neâu treân: Neáu Boà-taùt khoâng truï nôi töôùng cuûa ba söï, khoâng thaáy coù ba söï, laø höõu taâm höõu phöôùc, hay voâ taâm

voâ phöôùc? Coâng ñöùc Ba-la-maät coù thaønh töïu hay khoâng. Vì ngaên chaän ngöôøi khaùc coù nhöõng taâm nghi nhö theá, neân noùi laø “cuõng ngaên thaønh taâm sanh”. “Nhöõng lôøi ñoù noùi leân nghóa gì?” Laø hoûi trong phaàn vaên kinh treân neâu “khoâng truï nôi töôùng töôûng” laø noùi veà nhöõng nghóa gì? Do ñaáy ñaùp: “ñoù laø khoâng thaáy coù vaät thí, ngöôøi nhaän vaø ngöôøi thí”: ñaây laø lieät keâ nhöõng söï ñaõ noùi ôû trong kinh vaø lieàn chæ roõ keä ñeå giaûi thích, cuoái cuøng neâu caâu trong kinh toùm keát. Coù theå bieát. “Keá ñeán noùi veà lôïi ích cuûa Boá thí”, töùc laø ñem nöûa sau cuûa keä ñeå giaûi thích: “Boà-taùt khoâng truï

nôi töôùng maø Boá thí …” trôû xuoáng theo kinh. Taïo moät caâu naøy nhaèm sinh khôûi yù nghi ngôø giaûi ñaùp ôû phaàn keá tieáp. Nhö trong luaän, coù theå bieát. “Vì sao noùi tu haønh, sau ñoù môùi hieån baøy lôïi ích cuûa Boá thí?” ÔÛ ñaây Luaän chuû giaû ñaët vaán naïn: Haønh Boá thí chính laø nhaân, ñaït ñöôïc caùc lôïi ích laø quaû. Luaän veà caùch thuyeát phaùp thoâng thöôøng cuûa Thaùnh nhaân thì tröôùc phaûi trình baøy caùi quaû, sau môùi khuyeân ngöôøi tu taäp veà nhaân, nay sao laïi noùi nhaân tröôùc, quaû sau? Cho neân ñaùp: “Do taâm ñaõ ñöôïc haøng phuïc” neân sau môùi noùi. Sau neáu lôïi ích cuûa Boá thí. Nhaèm chæ roõ neáu Boà-taùt naøy chöa tu haønh, thì caàn noùi quaû tröôùc ñeå chæ baøy, sau ñoù khuyeân tu nhaân. Nay, ôû ñaây vì Boà-taùt ñaõ chöùng hai ñòa trôû leân, ñaõ thaáy roõ Chôn nhö, ñaõ laøm chuû ñöôïc taâm mình, khoâng coøn chaáp tröôùc vaøo ba söï, caùc haønh nhö Boá thí v.v… ñeàu ñaõ thaønh töïu töø laâu, töùc ñaõ coù caùi nhaân aáy, neân chæ thöù tö noùi quaû do nhaân kia maø ñöôïc. “Nghóa naøy theá naøo v..v?”: Laø coá giaûi thích caùi yù hoûi ñaùp ôû tröôùc. - “Töø ñaây trôû xuoáng taát caû Tu ña la (kinh ñieån) ñeàu trình baøy vieäc ñoaïn töø taâm sanh nghi…” Ñoaïn vaên naøy laø luaän phaùt khôûi moät ñoaïn kinh tieáp theo. Goàm hai yù: 1. Ñoaïn töø taâm sinh nghi. 2. Boán ñoaïn tröôùc chung phaùt khôûi nghi cho ñoaïn thöù naêm xuoáng ñeán cuoái kinh. - Laøm theá naøo sinh nghi? Vì trôû xuoáng kinh sau moãi phaàn laàn löôït ñeàu coù yù sinh nghi. Nhöng, yù nghi vaán giaûi ñaùp, theo moãi ñoaïn kinh sau maø sinh khôûi. Neáu khi duøng vaên kinh ñeå giaûi ñaùp thì caàn keát hôïp ñeå taïo nghi vaán. Cho neân khoâng theå laø hai nôi, taïo ra yù nghi hoaëc. “Naøy Tu Boà-ñeà! YÙ Toân giaû nghó sao? coù neân laáy töôùng thaønh töïu ñeå thaáy ñöôïc Nhö Lai chaêng?” Ñaây laø ñoaïn kinh thöù naêm thuoäc phaàn “Nhö Lai khoâng phaûi laø töôùng höõu vi” Do ñaâu, ôû ñaây goïi khoâng phaûi laø

töôùng höõu vi? Noùi roõ phaùp thaân cuûa Nhö Lai xöa nay voán laø roãng laëng, trong saùng, muoân ñöùc troøn ñaày, Theå taùnh laø voâ vi, döùt haún khoâng coøn ba töôùng höõu vi laø Sanh-Truï-Dieät. Cho neân noùi Nhö Lai chaúng phaûi laø töôùng höõu vi. Keá ñeán laø theo thöù lôùp naøo khôûi leân? Ñoaïn thöù tö, ôû treân ñaõ neâu roõ Boà-taùt khi Boá thí thì taâm khoâng chaáp giöõ nôi töôùng, thì ôû ñaây laø bieän giaûi veà nhaân cuûa voâ töôùng. Coù nghi vaán: Neáu coù nhaân cuûa voâ töôùng thì phaûi ñöôïc quaû voâ töôùng. Nhöng nay hieän thaáy ñöùc Thích Ca Nhö Lai khôûi ñaàu laø sanh, giöõa laø truï, sau cuøng laø dieät. Quaû roõ raøng laø ñaõ coù ñuû ba töôùng aáy. Laáy quaû maø suy nghieäm nhaân, thì bieát nhaân cuõng phaûi laø coù töôùng, vì vaäy bieát khoâng coù nhaân cuûa voâ töôùng. Sao laïi noùi Boá thí khoâng chaáp giöõ nôi töôùng thì coù theå ñöôïc quaû ñöùng ñaàu laø phaùp thaân voâ vi, coù voâ löôïng phöôùc ñöùc? Ñeå ñoaïn tröø nghi vaán naày, Phaät ñaùp: “Naøy Toân giaû Tu Boà-ñeà, chôù neân nghó nhö theá. OÂng noùi quaû ñöùng ñaàu cuûa Nhö Lai coù ñuû ba töôùng höõu vi Sanh-Truï-Dieät, thì ñoù laø Thaân phöông tieän, theo caûm öùng maø coù, chaúng phaûi laø phaùp thaân voâ vi, phaùp thaân voâ vi thì xöa nay voán roãng laëng, saùng trong, muoân ñöùc troøn ñaày, Theå taùnh döùt haún ba töôùng, neân chaúng phaûi laø höõu vi. Vì sao, OÂng laïi laáy Thaân

phöông tieän coù ba töôùng cho laø phaùp thaân voâ vi? - ÔÛ ñaây neân duøng caùch hoûi ñaùp. Sôû dó khoâng duøng caùc hoûi ñaùp laø vì kinh naøy töø ñaàu ñeán cuoái phaàn nhieàu khoâng coù vaán ñaùp. Nhöng Toân giaû Tu Boà-ñeà ñaõ laø Boà-taùt phaùp thaân thò hieän laøm Thanh Vaên, laïi ñöôïc Nhö Lai ngaàm gia hoä neân hieåu ñöôïc yù cuûa Nhö Lai. Do ñoù, Ñöùc Phaät ñaõ hoûi thaúng: Tu Boà-ñeà, yù OÂng nghó sao? Coù neân laáy töôùng thaønh töïu ñeå thaáy Nhö Lai chaêng?" Töùc neâu roõ coù neân laáy ba töôùng höõu vi Sanh-Truï- Dieät ñöôïc thaønh töïu ñeå thaáy quaû ñöùng ñaàu laø phaùp thaân voâ vi cuûa Nhö Lai chaêng? Toân giaû Tu Boà-ñeà hieåu yù cuûa Nhö Lai neân ñaùp "khoâng theå laáy töôùng thaønh töïu ñeå thaáy Nhö Lai". Ñaây laø laøm saùng toû phaùp Phaät laø phaùp thaân voâ vi cuûa Nhö Lai, Theå taùnh khoâng coù ba töôùng, neân chaúng theå laáy ba töôùng höõu vi maø thaáy ñöôïc. Laïi nöõa, coù haøng Nhò thöøa, phaøm phu chaáp vaøo thaân töôùng moät tröôïng saùu cuûa Nhö Lai vaø hai thöù Nieát-baøn cho ñoù laø voâ vi, cuõng laø voâ vi thöôøng truù. Nghóa laø ñöùc Thích Ca Nhö Lai töø luùc phaùt taâm ñeán nay, ñaõ traûi qua ba ñaïi A-taêng kyø kieáp, tu haïnh möôøi ñòa ñaõ ñuû, khi ngoài beân goác caây Boà-ñeà chöùng quaû vò Chaùnh giaùc thì ban ñaàu laø haøng phuïc Thieân ma, ñoaïn döùt caùc ma phieàn naõo, thaân trí hieän höõu, ñaây goïi laø Nieát-baøn höõu dö, khoâng bò phieàn naõo chi phoái neân goïi laø voâ vi. -Nieát-baøn Voâ dö laø khi thaân, trí ñaõ heát, nhöng khoâng bò ba töôùng Sanh-Truï-Dieät taùc ñoäng

SOÁ 1512 - LUAÄN KIM CANG TIEÂN, Quyeån 2 277

neân goïi laø voâ vi. Coù hai nghóa naøy, neân goïi thaân tröôïng saùu laø phaùp thaân voâ vi. Goïi "Thöôøng truù" laø do thaân tröôïng saùu cuûa Nhö Lai moät khi ñaõ nhaäp Nieát Baøn thì khoâng coøn trôû laïi hai möôi laêm neûo nöõa, neân goïi thaân tröôïng saùu laø thöôøng. Töø ñaây trôû ñi ñeán heát kinh, giaûi thích roäng veà yù nghóa ñoàng, dò cuûa ba thaân Phaät. Nay trong ñoaïn naøy chæ noùi veà phaùp thaân cuûa Phaät laø caên cöù theo töôùng rieâng ñeå baøn luaän. Töø ñaáy trôû xuoáng laø bieän minh veà Baùo thaân vaø ÖÙng thaân cuûa Phaät, vaên kinh roõ raøng, töï hieån baøy, dieãn roäng. Nhaân ñaây laïi coù nghi vaán: ÖÙng thaân cuûa Phaät ñaõ coù ba töôùng, khoâng phaûi laø phaùp thaân voâ vi cuûa Phaät, vaäy thaân tröôïng saùu naøy laø Phaät hay khoâng phaûi Phaät? Laïi coøn thaéc maéc: Baùo thaân cuûa Phaät vôùi voâ löôïng dieäu saéc töôùng toát trang nghieâm, ñaõ chaúng phaûi phaùp thaân, vaäy laø höõu vi hay laø voâ vi, laø höõu laäu hay voâ laäu, laø thöôøng hay voâ thöôøng? Laïi nöõa Baùo thaân cuûa Phaät coù y baùo laø Tònh ñoä, vaäy ñoù laø phaùp höõu vi hay phaùp voâ vi, tuøy thuoäc ba coõi hay khoâng tuøy thuoäc ba coõi?....Coù nhöõng nghi vaán nhö theá neân phaàn sau cuûa kinh seõ giaûi thích rieâng, roõ töøng thöù, coù theå nhaän bieát. "Vì sao" laø vì nhaân tröôùc noùi "chaúng theå laáy töôùng thaønh töïu ñeå thaáy Nhö Lai", nhaân ñoù sanh ra vaán naïn: Neáu phaùp thaân cuûa Nhö Lai khoâng coù ba töôùng thì vì sao Nhö Lai laïi töï baûo: Ta ñaõ traûi qua ba ñaïi A taêng kyø kieáp tu haønh ñaïo nghieäp, thaân roát sau cuûa ta sinh vaøo gioøng hoï Thích, trong cung vua Baïch Tònh, suoát saùu naêm khoå haïnh, thaønh Phaät ôû choán Ñaïo traøng, hôn taùm möôi naêm soáng ôû ñôøi giaûng noùi phaùp, töï noùi thaân ta voâ thöôøng, coøn ba thaùng nöõa seõ nhaäp Nieát-baøn

ôû röøng Ta la. Cho neân neâu “Vì sao” Kinh ñaùp: “Nhö Lai noùi töôùng töùc chaúng phaûi laø töôùng”-Vì sao noùi töôùng töùc khoâng phaûi laø töôùng? Töùc chæ roõ Töôùng sinh ra töø cung vua vaø tòch dieät nôi röøng song thoï, laø töôùng cuûa phöông tieän ÖÙng thaân, khoâng phaûi laø töôùng cuûa phaùp thaân voâ vi. ÖÙng thaân cuûa Phaät ñaây tuøy theo choã caûm nhaän cuûa chuùng sanh thaáy maø coù, khoâng phaûi laø hình traïng thaät coù. Luaän veà Theå thì chæ laø moät phaùp taùnh vaéng laëng trong saùng saâu kín, cuõng khoâng coù boán ñaïi vôùi caùc töôùng nhö saéc, höông v...v. Phaät baûo Tu Boà-ñeà: Phaøm noùi nhöõng gì coù töôùng thì ñeàu laø noùi hö voïng. Ñaây laø baøn roäng veà taâm theá gian, moïi taâm-yù-thöùc ñeàu laø phaân bieät hö voïng. Neân öùng thaân cuûa Phaät ñeàu do ba töôùng höõu vi taïo neân aáy, ñeàu laø hö voïng khoâng thaät. Do ñoù, cuõng coù theå noùi: Moïi phaàn haïn töôùng nghóa rieâng bieät cuûa muoân vaïn coâng ñöùc ôû quaû vò ñöùng ñaàu Baùo

thaân cuûa Phaät, hoaøn toaøn khoâng phaûi laø phaùp thaân hö khoâng xöa nay nhaát ñònh nhö vaäy. Neân noùi: “Heã noùi nhöõng gì coù töôùng thì ñeàu laø noùi hö voïng”. “Neáu noùi thaáy caùc töôùng khoâng phaûi laø töôùng, töùc khoâng phaûi noùi hö voïng”. Neáu thaáy ba töôùng höõu vi khoâng phaûi laø töôùng cuûa phaùp thaân voâ vi, thì ñoù khoâng phaûi laø hö voïng. Neáu vaäy, coù ngöôøi nghi raèng: Nhö Lai chính thaät khoâng theå coù ba töôùng höõu vi thì Quaû ñöùng ñaàu cuûa chö Phaät coù muoân töôùng coâng ñöùc nhö theá cuõng khoâng theå coù. Cho neân ñaùp: “Bieát caùc töôùng nhö theá khoâng phaûi laø töôùng, laø thaáy ñöôïc Nhö Lai”. Nhö vaäy bieát ñöôïc ba töôùng höõu vi khoâng phaûi laø töôùng cuûa phaùp thaân voâ vi, thì ngöôøi aáy coù theå thaáy ñöôïc phaùp thaân chôn thaät cuûa Nhö Lai. Ñaây laø noùi roõ phaùp thaân Nhö Lai coù töôùng giaûi thoaùt cuûa Chaân nhö, khaùc vôùi ba töôùng höõu vi Sanh-Truï- Dieät. Moät ñoaïn kinh naøy, Luaän duøng moät baøi keä ñeå giaûi thích: “Phaân bieät Theå höõu vi. -Ñaây laø noùi caùc tieåu Boà-taùt, caùc haøng Nhò thöøa khôûi taâm yù thöùc phaân bieät hö voïng, baûo laø do ba töôùng höõu vi taïo thaønh töùc laø phaùp thaân ñeä nhaát cuûa Nhö Lai; khoâng coù phaùp thaân voâ vi naøo khaùc maø chung laø phaùp thaân voâ vi. Tuy chæ roõ veà hö khoâng laø phaùp thaân, nhöng khoâng theå thaáy ñöôïc, neân bieát roõ laø khoâng coù phaùp thaân voâ vi. Moät caâu naøy nhaèm giaûi thích nghi, tröôùc tieân neâu leân choã chaáp cuûa ngöôøi meâ laàm. Cho neân noùi “Phaân bieät veà theå cuûa höõu vi”. Caâu thöù hai noùi: “Ngaên ngöøa ñieàu aáy ñöôïc thaønh töïu”: Ngaên ngöøa töùc laø ngaên haøng tieåu Boà-taùt ... chaáp phaùp thaân ñeä nhaát cuûa Nhö lai do ba töôùng höõu vi taïo thaønh cho neân noùi “Ngaên ngöøa ñieàu aáy ñöôïc thaønh töïu”. Moät caâu naøy giaûi thích lôøi kinh: “YÙ OÂng nghó sao? ...” cho ñeán... “khoâng theå laáy töôùng thaønh töïu ñeå thaáy Nhö Lai” nôi phaàn tröôùc cuûa kinh. “Ba töôùng khaùc Theå” Moät caâu naøy giaûi thích lôøi kinh: “Vì sao? Nhö Lai noùi töôùng töùc khoâng phaûi laø töôùng”, cho ñeán...laø hö doái”, töùc laøm roõ ba töôùng nôi ÖÙng thaân cuûa Phaät vaø töôùng muoân vaïn coâng ñöùc nôi Baùo thaân cuûa Phaät khaùc vôùi theå taùnh phaùp thaân cuûa Nhö Lai. Do phaùp thaân cuûa

Nhö Lai, theo nghóa töôùng rieâng bieät ñaõ lìa ba töôùng höõu vi cuøng vaïn töôùng nôi Baùo thaân cuûa Phaät. “Lìa nhöõng thöù aáy laø Nhö Lai”: Caâu naøy giaûi thích lôøi kinh: “Neáu thaáy caùc töôùng khoâng phaûi laø töôùng…” Noùi roõ phaùp thaân voâ vi saùng trong saâu laëng thöôøng truù, xöa nay, laø moät theå töôùng tòch tónh tuyeät ñoái, veà Töï tính ñaõ lìa caùc töôùng nhö ba töôùng v..v vì chaúng phaûi laø ñoaïn töôùng cho neân noùi laø “lìa”.

- “Nghóa naøy nhö theá naøo?”: Ñaây laø hoûi yù nghóa cuûa keä giaûi thích laø theá naøo? Töø ñaây trôû xuoáng laø ñaùp yù nghóa theá naøo aáy. Lôøi ñaùp: “phaân bieät theå cuûa höõu vi v…” goàm ba caâu thì caâu naøy chæ caâu ñaàu cuûa keä, veà choã chaáp cuûa keû meâ laàm. “Vì ngaên ngöøa töôùng kia thaønh töïu ñöôïc thaân Nhö Lai” laø caâu thöù hai cuûa keä ngaên chaän choã chaáp treân, töùc giaûi thích lôøi kinh: “khoâng neân laáy töôùng thaønh töïu maø thaáy ñöôïc Nhö Lai”. Vì vaäy daãn lôøi kinh. “Vì sao theá?: - Laø vì sao ngaên noùi khoâng theå duøng ba töôùng cuûa ÖÙng thaân Phaät ñeå thaáy phaùp thaân Nhö Lai.- Cho neân giaûi thích: Nhö Lai goïi laø phaùp thaân voâ vi. - Chæ roõ Theå cuûa phaùp thaân naøy khoâng coù ba töôùng höõu vi. Cho neân, laø voâ vi, khoâng theå duøng töôùng maø thaáy ñöôïc. - “Nhö kinh …”: laø cuøng daãn kinh-keä ñeå chöùng minh. -“Töôùng thaønh töïu kia töùc khoâng phaûi laø töôùng thaønh töïu” laø giaûi thích kinh vaø keä. - “Töôùng thaønh töïu kia” laø ba töôùng cuûa ÖÙng thaân Phaät. “töùc khoâng phaûi laø töôùng thaønh töïu” caâu naøy noùi ba töôùng ÖÙng thaân Phaät cuûa töùc khoâng phaûi laø töôùng thaønh töïu cuûa phaùp thaân voâ vi. - Ñoaïn kinh vaø keä naøy neâu roõ phaùp thaân khoâng coù töôùng höõu vi, neân ñöôïc xem laø chöùng minh. “Vì sao theá”- laø laïi saép ñöa keä tieáp sau ñeå giaûi thích cho lôøi hoûi sau nôi kinh, töùc laø: Vì sao ba töôùng thaønh töïu cuûa öùng thaân Phaät khoâng phaûi laø töôùng thaønh töïu cuûa phaùp thaân ? Do ñoù neân neâu: “vì sao theá”? - “Ba töôùng khaùc vôùi Theå cuûa Nhö Lai” - Laø neâu laïi keä tröôùc laøm lôøi giaûi thích. ÔÛ treân ñaõ ñem keä naøy laøm chöùng veà lyù do, trong ñaây laïi daãn ra ñeå giaûi thích. Töùc duøng moät caâu aáy ñeå giaûi thích chung cho hai choå vaên kinh. Theá neân laïi moät laàn nöõa laáy keä ñeå giaûi thích ñoaïn kinh tieáp sau. “Caâu naøy chæ roõ “Höõu vi laø hö voïng” - laø luaän chuû chuù troïng vaøo caâu: “Heã caùi gì coù töôùng v...v cuûa kinh ñeå luaän. - Keä noùi: “Lìa nhöõng thöù kia laø Nhö Lai”, Sao keä naøy neâu rieâng ra? Vì treân laø neâu daãn chung ñeå laøm chöùng veà nghóa maø chöa giaûi thích rieâng veà lôøi kinh, neân laïi ñöa lôøi keä naøy ra ñeå giaûi thích: “Neáu thaáy caùc töôùng khoâng phaûi laø töôùng ñeán heát ñoaïn kinh”. Vì caâu naøy noùi roõ. Theå cuûa Nhö Lai chaúng phaûi laø höõu vi “laø luaän chuû boå sung vaøo “Neáu thaáy caùc töôùng khoâng phaûi laø töôùng …” nôi kinh ñeå luaän. “Boà-taùt nhö theá laø bieát Nhö Lai …”: laø duøng kinh ñeå giaûi thích xong nghi vaán, cuõng laø toùm keát yù giaûi ñaùp vaø nghi.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.